

Årsrapport 2017

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek

Innhold

Årsrapport 2017	1
Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek	1
Del I. Leders beretning.....	2
Del II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall	3
Virksomheten og samfunnsoppdraget	3
Organisasjon og ledelse	4
Del III. Årets aktiviteter og resultater	7
Samlet vurdering av resultater, måloppnåelse og ressursbruk	7
Resultater og måloppnåelse etter resultatmål i tildelingsbrevet for 2017	10
Ressursbruk 2017	29
Del IV. Styring og kontroll i virksomheten.....	32
Overordnet vurdering av styring og kontroll	32
Del V. Vurdering av fremtidsutsikter.....	38
Del VI Årsregnskap	39
Ledelseskommentarer til årsregnskapet 2017	39
Prinsippnote til årsregnskapet	40
Bevilgningsrapporteringen	40
Artskontorrapporteringen	41

Del I. Leders beretning

NLB har laget en strategiplan som gjelder for perioden 2015-2018. NLBs visjon er «Et samfunn der utgivelser er tilgjengelige for mennesker som på grunn av en funksjonsnedsettelse har vansker med å lese trykt tekst». Arbeidet med å realisere visjonen har fortsatt i 2017.

I 2017 har NLB realisert gevinster som følge av langsiktig, målrettet arbeid for å bygge løsninger som vil komme mange i målgruppen til gode.

Tydligst er dette i samarbeidet mellom Statped og NLB om utlån og distribusjon. Det konkrete samarbeidet dreier seg om tekniske løsninger. Det er i seg selv interessant, særlig med tanke på at det er to statlige virksomheter fra hvert sitt departement som inngår et tett samarbeid til brukernes beste. Løsningene som er etablert gir imidlertid effekt langt ut over det at to virksomheter kan vise til reduserte kostnader til digitalisering. Det gir tusenvis av skoleelever muligheten til å få tilgang til tilrettelagte skolebøker på telefon og nettbrett, samtidig som de samme elevene kan bli kjent med NLBs litteraturtilbud på en enklere måte. Dermed blir dette et godt eksempel på et digitaliseringstiltak som viser at NLB løser sitt samfunnsoppdrag.

Resultatene av samarbeidet med Statped kommer i 2017 og årene framover, men de hadde ikke blitt nådd om ikke NLB i årevis har fulgt en strategi og investert i tiltak som gjør det mulig for flere innholdsleverandører å bruke samme distribusjonsløsning.

Vi har i lang tid vært opptatt av å sikre rammebetingelser som kan gi et bedre tilbud til mange studenter med funksjonsnedsettelse. Rapporten «Bedre tilgang til studielitteratur» ble laget sammen med Universell på oppdrag fra KUD og KD i 2017. Vi er i gang med oppfølgingen etter rapporten, og vi håper å se flere effekter av dette arbeidet.

Vi har også i 2017 satt ny rekord for antall nye lånere. Det er gledelig å se at vi også har en økning i tilveksten for de aldersgruppene som ikke omfattes av Statped-samarbeidet. Fortsatt er det mange i NLBs målgruppe som ikke benytter tilbudet, vi vil fortsette innsatsen for å gjøre tilbudet bedre kjent.

Menneskene som er i NLBs målgruppe har ikke det samme tilfanget av ny litteratur som andre. Derfor er nyproduksjon viktig, og vi er glade for at NLB i 2017 har produsert flere innleste folkebibliotektitler enn planlagt. Gode kvalitetsstandarder for innlesing, riktige studioer og innlesingsverktøy og effektive rutiner for å rekruttere innlesere er viktige bidrag til at dette målet er nådd.

Utviklingsarbeidet vil alltid være en bærebjelke for at NLB skal fortsette å levere på samfunnsoppdraget. Vi har en betydelig portefølje av små og store tiltak vi driver i egen virksomhet, men helt avgjørende for oss er det nasjonale og internasjonale samarbeidet med en rekke aktører.

DIRIGENT

Del II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Virksomheten og samfunnsoppdraget

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) er et statlig forvaltningsorgan underlagt Kulturdepartementet. NLBs samfunnsoppdrag er å yte bibliotek tjenester til mennesker med synshemming, dysleksi eller andre funksjonsnedsettelse som gjør at de har vansker med å lese trykt tekst. NLB produserer og låner ut tilrettelagt litteratur i lydbokformat og punktskrift. Bibliotektilbudet omfatter allmenn litteratur for barn, ungdom og voksne, samt studielitteratur for studenter ved universiteter, høyskoler og fagskoler. NLB bidrar til samfunnsmessig likestilling for en stor gruppe av landets innbyggere.

Fra 2003 har NLB administrert og utført utskriftstjeneste for døvblinde.

NLBs visjon

Et samfunn der utgivelser er tilgjengelige for mennesker som på grunn av en funksjonsnedsettelse har vansker med å lese trykt tekst.

Strategiplan 2015-2018

Viktigste satsningsområder:

- Flere mennesker som har vansker med å lese trykt tekst skal få kunnskap om NLB og flere skal velge å bli lånere
- Mennesker som har vansker med å lese trykt tekst kan ha stor nytte av digitaliseringen i bokbransjen – dersom utgiverne legger til rette for det. NLB vil bidra til en slik utvikling gjennom å drive et aktivt pådriverarbeid overfor utgivere
- NLBs lånere skal kunne låne i formater og på måter som er tilpasset deres behov – NLB må tilpasse tilbudet i takt med teknologiutvikling og ha kunnskap om brukerbehov
- Lånerne skal få tilgang til en stadig større samling preget av kvalitet, allsidighet og aktualitet
- Lånerne skal oppleve en litteraturformidling og en betjening de er tilfreds med

Tildelingsbrev 2017

Bevilgningen på statsbudsjettets kapittel 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål bygger opp under departementets overordnede mål for kulturpolitikken om å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv; å gi tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og sørge for at norsk er et velfungerende og fullverdig språk.

Hovedmål 2017

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek skal produsere og låne ut folkebiblioteklitteratur og studielitteratur i lydbokformat og punktskrift, jf. Prop. 1 S (2016-2017).

Resultatmål

1. Utlån og formidling

NLB skal låne ut, formidle og informere om tilrettelagt litteratur. NLB skal arbeide aktivt for å få nye lånere.

2. Tilvekst

NLB skal utvikle sin samling gjennom

- Å opprettholde et høyt, effektivt produksjonsnivå med riktig kvalitet, basert på oppdatert teknologi

- Innkjøp og innlån

NLB skal produsere tilrettelagt litteratur til studenter med sterk synshemming, og kan i tillegg utvikle samlingen av studielitteratur innenfor disponible rammer.

3. Studenttjeneste

NLB skal være en kompetanseressurs og samarbeidspartner for syns- og lesehemmede studenter, brukerorganisasjoner og offentlige virksomheter som bibliotek og undervisningsinstitusjoner.

4. Samarbeid, koordinering og pådriveransvar

NLB har ansvar for å fremme samarbeid og koordinering av miljø som arbeider med tilrettelagt litteratur. NLB skal være en pådriver slik at produksjon og publisering gjennom allmenne kanaler også gir bedre tilgjengelighet for NLBs målgrupper. Gjennom internasjonalt samarbeid skal NLB være pådriver og kvalitetssikrer for å sikre et optimalt tilbud til sine målgrupper.

5. Utvikling

NLB skal være aktiv i utvikling av tjenester og bruk av ny teknologi for å bedre tilbudet til sine målgrupper.

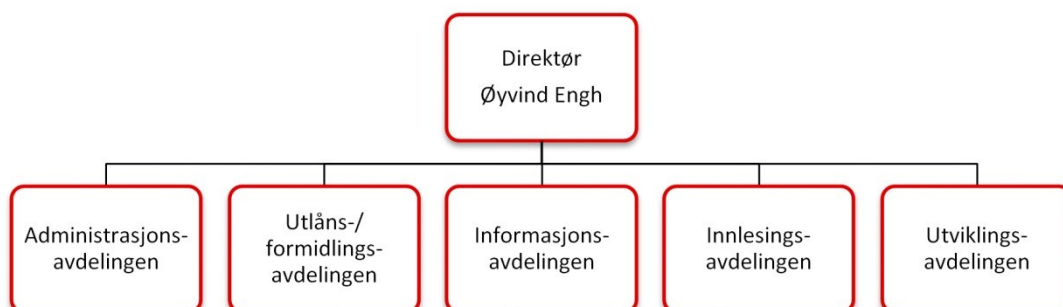
NLB skal utrede framtidige distribusjonsløsninger, herunder utfasing av CD-en som medium.

NLBs verdier

Profesjonalitet, respekt og inkludering er verdier som skal rettlede oss i vårt arbeid og de beslutningene vi tar.

Organisasjon og ledelse

Organisasjonskart for NLB

I 2017 har ledelsen bestått av:

- Direktør: Øyvind Engh
- Avdelingsdirektør Administrasjonsavdelingen: Kjell Egeland
- Avdelingsdirektør Utlåns-/formidlingsavdelingen: Kari Kummeneje
- Avdelingsdirektør Innlesingsavdelingen: Knut Michael Nygaard
- Avdelingsdirektør Utviklingsavdelingen: Arne Kyrkjebø
- Avdelingsdirektør Informasjonsavdelingen: Liv Torild Ellefsen

NLB er lokalisert i Oslo. Virksomheten har 31.12.2017 totalt 47 ansatte fordelt på 44,3 årsverk.

Fagråd

Etter en prosess i Kulturdepartementet for å avklare bruk av styrever i underliggende etater, besluttet departementet i 2016 å erstatte NLBs tidligere styre med et fagråd. Det nyopprettede fagrådet er oppnevnt for perioden 2017 til utgangen av 2020.

Fagrådets formål

Fagrådets formål er å supplere kompetansen i NLB med brukerperspektiver og faglige perspektiver fra sentrale samarbeidspartnere. Fagrådet skal bidra til å sikre et bredt og godt beslutningsgrunnlag for ledelsen i NLB. Dette skal bidra til at NLB tilbyr målgruppene et godt tilbud innen de rammene som blir gitt av Storting og departement.

Fagrådet skal være et rådgivende organ for ledelsen i NLB, og en arena for drøfting av strategiske og prinsipielle spørsmål om tilgang til litteratur for alle. Rådet skal bidra til god kontakt mellom brukerorganisasjonene, de profesjonelle samarbeidspartnerne og NLB.

NLBs fagråd er oppnevnt av Kulturdepartementet. Fagrådet har en leder og seks faste medlemmer. To av fagrådets medlemmer er oppnevnt etter forslag fra Norges blindforbund. Dysleksi Norge, Nasjonalbiblioteket, Universitets- og høyskolerådet og Deltasenteret har foreslått ett fagrådsmedlem hver. Hvert medlem har et personlig varamedlem.

Fagråd for NLB 2017-2020

Kulturdepartementet har oppnevnt følgende medlemmer med varamedlemmer til fagrådet:

Leder

- Trygve G. Nordby

Etter forslag fra Norges blindforbund:

- Karianne Havsberg, med varamedlem Unn Ljøner Hagen
- Terje Andre Olsen, med varamedlem Egil Rasmussen

Etter forslag fra Dysleksi Norge:

- Caroline Solem, med varamedlem Knut Rinden

Etter forslag fra Nasjonalbiblioteket:

- Hilde Ljødal, med varamedlem Svein Arne Tinnesand

Etter forslag fra Deltasenteret:

- Haakon Aspelund, med varamedlem Tone Alexandra Larsen

Etter forslag fra Universitets- og høyskolerådet:

- Kjetil Knarlag, med varamedlem Anna Løken

Fagrådet har i 2017 avholdt tre møter. Rådet har vurdert og gitt uttalelser om saker som budsjett og regnskap, utlåns- og produksjonsstatistikk, utviklingsprosjekter og virksomhetsplaner.

Volumtall

Tabell1. Utvalgte volumtall

Volumtall	2015	2016	2017
Samlet utlån i NLB	618.036	646.677	765.110
Utlån av lydbøker – folkebiblioteklitteratur	590.728	613.028	720.628
Utlån av punktskriftbøker	2.008	1.969	2.048
Utlån av studielitteratur	25.300	31.680	42.434
Lånere i NLB totalt	25.327	29.261	44.210
Antall nye lånere	3.879	4.363	17.545
Folkebiblioteklitteratur – samlet tilvekst lydbokformat, bøker og tidsskrifter	994	1.137	1.112
Folkebiblioteklitteratur – egne innlesninger, bøker og tidsskrifter	410	442	533
Folkebiblioteklitteratur – punktskriftproduksjon bøker	476	362	393
Folkebiblioteklitteratur – punktskriftproduksjon hefter til punktclubber	96	85	96
Studielitteratur – samlet tilvekst, lydbøker	423	370	445
Studielitteratur – egne produksjoner, lydbøker	373	348	432

Nøkkeltall

Tabell 2. Nøkkeltall fra årsregnskapet

Nøkkeltall fra årsregnskapet 2012-2016	2013	2014	2015	2016	2017
Antall årsverk	49,8	50	50	47	44,3
Antall ansatte	55	56	54	50	47
Samlet tildeling post 01	52.446	55.230	53.736	55.626	61.383
Driftsutgifter	23.585	22.456	21.589	21.379	20.816
Lønnsandel av samlet tildeling	56 %	53 %	59 %	55 %	56 %
Lønnsutgifter per årsverk	543'	552'	556'	565'	589'

I henhold til Kulturdepartementets beslutning om administrativt samarbeid mellom NLB og Nasjonalbiblioteket (NB) er fem medarbeidere overført fra NLB til NB fra 01.01.2018.

NLBs regnskap føres etter kontantprinsippet.

Del III. Årets aktiviteter og resultater

Samlet vurdering av resultater, måloppnåelse og ressursbruk

I 2017 har NLB hatt en stor vekst i antall nye lånere. Det totale antall lånere økte med hele 51 prosent sammenlignet med 2016. Ved utgangen av 2017 hadde NLB totalt 44.210 lånere.

NLBs produksjon av innlest allmenn litteratur, eller folkebiblioteklitteratur, økte i 2017 med 21 prosent sammenlignet med innlesningstallene for 2016. I 2017 leste vi inn totalt 533 titler folkebiblioteklitteratur for barn, ungdom og voksne. Tilveksten av studielitteratur økte med 37 prosent sammenlignet med tallene for 2016. Utlånet av tilrettelagt litteratur økte med til sammen 18 prosent i 2017.

Lånervekst

En stor andel av lånerveksten i 2017 er kommet som et resultat av et målrettet arbeid for å utvide utlåns- og distribusjonssamarbeidet mellom NLB og andre norske produsenter av tilrettelagt litteratur. Fra skolestart høsten 2017 etablerte NLB og Statped et utlåns- og distribusjonssamarbeid som har gitt mange elever med dysleksi eller andre lesevansker enklere og gratis tilgang til tilrettelagte lærebøker fra Statped og samtidig tilgang til NLBs litteraturtilbud.

I 2017 ble 11.000 elever i grunnskole og videregående skole registrert i Statped og NLBs felles lånerregister. Elevene kan låne Statpeds lærebøker i lydbokformat og bøker fra NLB gjennom NLBs utlåns- og distribusjonskanaler. Flertallet av elevene bruker NLBs app, Lydhør, for å låne og lytte til lydbøker.

Den tekniske løsningen for registrering i felles lånerregister og tilgang til felles utlåns- og distribusjonsløsninger fungerer som planlagt. Samarbeidsprosjektet er et eksempel på god ressursutnyttelse og etablering av et godt tjenestetilbud til felles målgrupper - gjennomført av to etater fra to ulike departement. Dette er et samarbeid vi er stolte og glade over å være en del av.

I tillegg til rekrutteringen av nye lånere gjennom samarbeidet med Statped, hadde NLB i 2017 også en stor vekst i den ordinære rekrutteringen. I 2017 meldte vi inn 6.544 nye lånere via våre innmeldingskanaler, noe som ga en vekst på 50 prosent sammenlignet med våre rekrutteringstall for 2016.

Registrering av nye lånere med synshemming økte med 35 prosent og antallet nye studentlånere med 33 prosent.

Lånerveksten via NLBs kanaler er et resultat av de seneste årenes økte satsninger på informasjonstiltak og forenklinger av innmeldingsrutinene. Flere kjenner til NLB, og nye, universelt utformede nettsider med elektronisk innmeldingsskjema og et godt brukergrensesnitt gjør det enklere å melde seg inn hos NLB. I tillegg har vi i 2017 endret dokumentasjonskravene. Det tidligere kravet om å levere attest for å dokumentere behov for tilrettelagt litteratur nå er erstattet med en egenerklæring. Ordningen med egenerklæring følges opp ved stikkprøvekontroller.

Økt utlån

NLBs utlån av tilrettelagt litteratur økte med til sammen 18 prosent i 2017. Andelen digitalt utlånte lydbøker økte fra 33 prosent i 2016 til 40 prosent i 2017. Til sammen ble 37 prosent av folkebiblioteklitteraturen i lydbokformat lånt ut digitalt, mens 85 prosent av studielitteraturen ble lastet ned eller strømmet.

Vi lånte i 2017 ut 2.048 bøker i punktskrift, noe som er en økning på 4 prosent sammenlignet med året før. Utlånet av punktskriftbøker har de seneste fire årene ligget jevnt på rundt 2.000 eksemplarer.

Det er et mål at flere lånere skal ta i bruk våre selvbetjente utlånsløsninger og digitale distribusjonsmåter. I 2016 lanserte vi nye nettsider skal bidra til at vi når dette målet. NLB har lånere i alle aldre, med ulik teknologikompetanse. For å sikre et godt bibliotektilbud til alle i vår målgruppe, opprettholder vi en førstelinjetjeneste som gjør det enkelt å kontakte oss på telefon eller e-post.

I 2017 har vi gjennomført en brukerundersøkelse av våre nettsider, og gjennomført noen endringer som styrker litteraturformidlingen og bidrar til økt bruk av online distribusjon.

Økt produksjon

I 2017 leste vi inn 533 titler folkebiblioteklitteratur, noe som er en økning på 21 prosent sammenlignet med innlesingstallene for 2016. Økningen i innlesingstallene er et resultat av at vi har økt innlesingskapasiteten gjennom målrettede tiltak for å rekruttere nye innlesere, og samtidig høstet effekten av at nye studioer er satt i drift.

Tilveksten av studielitteratur økte med 37 prosent sammenlignet med tilveksten i 2016. NLBs produksjon av studielitteratur skjer på bestilling fra synshemmede studenter med produksjonsrett. Vi hadde i 2017 full måloppnåelse for produksjon av studielitteratur. Produksjonen av e-bøker, som hos NLB er oppmerkede filer tilrettelagt for bruk av elektronisk leselist eller opplesing med talesyntese, økte med 137 titler, eller 69 prosent i 2017. Produksjonen av studielitteratur i lydbokformat økte med 24 prosent. I 2017 ble totalt 92 prosent av studielitteraturen i dette formatet ble produsert med talesyntese. I perioden 2014 til 2016 økte andelen studielitteratur produsert med talesyntese fra 70 til 86 prosent.

Samlet punktskriftproduksjon økte i 2017 med 9 prosent sammenlignet med produksjonstallene for 2016. Produksjonen av bøker i punktskrift blir i stor grad styrt av direkte etterspørsel fra våre lånere. Boktitler kan etter ønske gjøres tilgjengelig også i punktskrift. Forutsetningen er at bøkene er egnet for produksjon i punktskrift. NLB har kapasitet til en vesentlig økning i punktskriftproduksjonen dersom etterspørselen etter slike produksjoner skulle øke. For å stimulere til økt bruk av punktskrift, har vi de seneste årene tilbudt våre lånere medlemskap i punktclubber. I 2017 abonnerte 127 punktskriftlesere på de månedlige utgivelsene av hefter i punktskrift.

Også i 2017 har NLB lagt vekt på å tilby barn og unge i målgruppen et godt og variert litteraturtilbud. Sammenlignet med produksjonstallene for 2016, økte vi i 2017 egenproduksjonen av lydbøker for denne målgruppen med 18 prosent og punktskriftbøker med 6 prosent. I 2017 har vi videreført «Punktclubben», et lesestimuleringsiltak for blinde barn i grunnskolealder, som ble startet i samarbeid med Norges Blindforbund, med støtte

av midler fra ExtraStiftelsen. Fra 2015 har tilbudet omfattet alle klassetrinn. Taktile bilder, med supplerende tekster i punktskrift sendes ut til de unge medlemmene i «Punktklubben».

Oppsummering

NLB har i 2017 solide resultater å vise til på samtlige resultatindikatorer.

- Utlånet av folkebiblioteklitteratur og studielitteratur øker
- Antall lånere øker kraftig
- Måltrettet formidlings- og informasjonsarbeid bidrar til resultatene
- Tilveksten er god, i alle formater og for både folkebiblioteklitteratur og studielitteratur
- Tjenestetilbudet tilpasses for å sikre fortsatt god brukertilfredshet
- Måloppnåelsen påvirkes sterkt av samarbeidsprosjekter både nasjonalt og internasjonalt
- NLB driver et aktivt utviklingsarbeid på alle områder innenfor kjernevirksomheten

Disse resultatene er nådd samtidig som antall årsverk er redusert fra 47 til 44,3. NLB har i lang tid arbeidet for å automatisere og effektivisere arbeidsprosesser for å kunne vri ressurser over på utviklings- og informasjonsarbeid. Det har gitt resultater i flere år og det har i 2017 bidratt til riktig og god ressursbruk – både når det gjelder hva ressursene brukes på og hvordan de brukes.

Resultater og måloppnåelse etter resultatmål i tildelingsbrevet for 2017

Resultatmål 1: Utlån og formidling

NLB skal låne ut, formidle og informere om tilrettelagt litteratur. NLB skal arbeide aktivt for å få nye lånere.

Styringsparametere/resultatindikatorer

- Utlån av folkebiblioteklitteratur og studielitteratur
- Antall lånere
- Formidlings- og informasjonsvirksomhet

Utlån

Tabell 1.1. Utlån. Folkebibliotek- og studielitteratur

	2015	2016	2017	Endring 2016-2017	
				Antall	Prosent
Samlet utlån i NLB	618.036	646.677	756.110	118.433	18 %
Folkebiblioteklitteratur totalt	592.736	614.997	722.676	107.679	18 %
Lydbøker	590.728	613.028	720.628	107.600	18 %
Lydbøker på CD	444.199	424.361	454.963	30.602	7 %
Strømmet	16.248	24.578	31.312	6.734	27 %
Nedlastet	130.281	164.089	234.353	70.264	43 %
Punktskriftbøker	2.008	1.969	2.048	79	4 %
Studielitteratur totalt	25.300	31.680	42.434	10.754	34 %
Lydbøker	25.134	31.473	42.101	10.628	34 %
Lydbøker på CD	7.424	7.395	6.361	-1.034	-14 %
Strømmet	4.822	6.301	9.135	2.834	45 %
Nedlastet	12.888	17.777	26.605	8.828	50 %
E- bøker/punktskrift	151	193	314	121	63 %
Noter	15	14	19	5	36 %

Samlet utlån 2017

I 2017 økte NLBs totale utlån av tilrettelagt folkebiblioteklitteratur og studielitteratur med til sammen 18 prosent sammenlignet med utlånstallene for 2016. Utlånsveksten henger

sammen med den store økningen i antall lånere og god tilvekst av nye titler i vår bokbase. I 2016 hadde NLB en utlånsvekst 5 prosent sammenlignet med året før. Totalt 40 prosent av alle utlånte lydbøker ble i 2017 distribuert online. I 2016 var utgjorde andelen online distribusjon 33 prosent av lydbokutlånet.

Utlånstallene gjelder kun utlån av NLBs bøker. Utlånet av lærebøker fra Statped er ikke med i tabell 1.1. Bøker produsert av KABB og gjort tilgjengelig i NLBs bokbase er heller ikke med i utlånstall for NLB.

Utlån folkebiblioteklitteratur

Utlånet av tilrettelagt folkebiblioteklitteratur, lydbøker og punktskriftbøker, økte i 2017 med 18 prosent sammenlignet med tilsvarende tall for 2016. I perioden 2014 til 2017 har NLB økt utlånet av tilrettelagt folkebiblioteklitteratur med til sammen 33 prosent.

Lydbøker

Utlånet av folkebiblioteklitteratur i lydbokformat økte i 2017 med 107.600 eksemplarer, eller 18 prosent, sammenlignet med tilsvarende tall for 2016. Andelen lydbøker distribuert online øker jevnt. I 2017 ble 37 prosent av det totale folkebibliotekutlånet i lydbokformat strømmet eller lastet ned. 4 prosent ble strømmet og 33 prosent lastet ned. I perioden 2014 til 2016 økte andelen digitalt distribuert folkebiblioteklitteraturutlån fra 19 til 31 prosent.

Bøker i punktskrift

I 2017 lånte NLB ut 2.048 bøker i punktskrift, noe som gir en økning på 4 prosent sammenlignet med utlånstallene for 2016. I årene 2014 til 2017 har utlånet av punktskriftbøker ligget jevnt på rundt 2.000 eksemplarer.

I tillegg til det ordinære tilbudet av bøker i punktskrift, har vi de seneste årene også tilbudt våre lånere medlemskap i punktklubber. Punktklubbene er et viktig bidrag både til opplæring i og økt bruk av punktskrift. Vi har to ulike klubber for barn og fire for voksne. I 2017 hadde punktclubbene totalt 127 medlemmer. 40 lånere abonnerte på punktskrifthefter for barn og unge og 87 lånere abonnerte på heftene for voksne lånere. Antallet medlemmer i punktclubbene har ligget jevnt på i underkant av 150 lånere de seneste årene. Til alle klubbene produserer NLB egne hefter som sendes ut hver måned. I 2017 sendte vi ut 1.524 slike hefter, noe som er en liten økning sammenlignet med 2016. Det ble da sendt ut totalt 1.452 til punktclubbenes medlemmer.

Punktskriftheftene vi produserer og sender ut til medlemmene i punktclubbene kan påvirke det øvrige punktutlånet. Utsendingene av hefter til klubbene er ikke med i utlånsstatistikken vist i tabell 1.1. Utlån.

Utlån studielitteratur

I 2017 lånte NLB ut 42.434 eksemplarer studielitteratur, noe som gir en økning på 34 prosent sammenlignet med det totale utlånet av studielitteratur i 2016. Fra 2015 til 2016 økte utlånet av studielitteratur med 25 prosent. I perioden 2014 til 2017 har NLBs samlede utlån av studielitteratur med økt med hele 82 prosent.

Lydbøker

NLBs utlån av studielitteratur i lydbokformat økte i 2017 med 34 prosent sammenlignet med utlånstallene for 2016. All utlånsøkning av studielitteratur i lydbokformat er kommet i form av økt online distribusjon. Utlånet av studielitteratur distribuert på CD ble i 2017 redusert med 14 prosent.

I 2017 ble totalt 85 prosent av all utlånt studielitteratur i lydbokformat strømmet eller lastet ned. Av disse ble 22 prosent strømmet og 63 prosent lastet ned. Både det totale utlånet av studielitteratur og andelen digital distribusjon har økt jevnt de seneste årene. I 2016 ble 77 prosent av studielitteraturen distribuert online.

E-bøker og punktskrift

Utlånet av e-bøker har økt i takt med produksjonsveksten. Sammenlignet med utlånstallene for 2016, økte utlånet av e-bøker med 63 prosent. E-tekstbøker fra NLB er en fil med oppmerking, godt egnet for opplesingsvektøy og elektronisk leselist.

Online distribusjon

NLB har de seneste årene arbeidet aktivt for å øke andelen online distribusjon av lydbøker. Lydbok-appen Lydhør og nye nettsider fra 2016, gjør det enklere for lånerne å benytte våre selvbetjente utlånsløsninger og velge å strøme eller laste ned lydbøkene til telefoner og nettbrett. Med NLBDirekte kan lånerne laste ned lydbøker til PC.

I 2017 ble til 40 prosent av alle utlånte lydbøker distribuert online til telefoner, nettbrett eller PC. I perioden 2014 til 2016 økte andelen online distribusjon fra 21 til 33 prosent. De aller fleste av NLBs lånere velger å laste ned fremfor å strøme lydbøkene. I 2017 ble 87 prosent av alle online distribuerte lydbøker lastet ned til avspillingsenheten.

Som vist over, ble 37 prosent av all folkebiblioteklitteratur utlånt i lydbokformat distribuert online i 2017. I 2016 var tilsvarende andel 31 prosent. Hele 85 prosent av studielitteratur på lyd ble distribuert online. Tilsvarende andel for studielitteraturen i 2016 var 77 prosent.

Lydhør

Distribusjon av lydbøker til appen Lydhør går via NLBs Daisy Online Delivery system (DOD). Også andre internettbaserte avspillere kan kobles opp mot DOD-tjenesten for direkte overføring av lydbøker til denne typen spillere.

Vi har målinger som viser hvor mange lånere som har benyttet DOD-tjenesten for å høre på lydbøker. I 2017 brukte totalt 12.710 av alle lånerne DOD-tjenesten. De aller fleste, sannsynligvis mer enn 98 prosent av disse, brukte Lydhør. I 2016 brukte 6.567 av alle aktive lånere DOD-tjenesten. Også i 2016 koblet de aller fleste seg til DOD-tjenesten via Lydhør.

Til sammen 23.033 lånere, eller 52 prosent av det totale antall lånere, er aktive brukere av NLBs bibliotekjeneste, og har lånt minst én bok i løpet av det seneste året. 55 prosent av alle aktive låner benyttet i 2017 DOD-tjenesten til å høre på lydbøker. Dette er en stor økning fra 2016, da brukte 36 prosent av alle aktive lånere DOD-tjenesten.

Økningen i bruk av DOD-tjenesten henger sammen med den store lånerveksten i 2017. Utlåns- og distribusjonssamarbeidet med Statped har gitt mange nye, unge lånere som i all hovedsak bruker Lydhør. I tillegg økte rekrutteringen via NLBs innmeldingskanaler med 50 prosent sammenlignet med 2016. Et stort flertall av de som bruker DOD-tjenesten, bruker Lydhør på iPhone.

Fjernlån

Tabell 1.2. Fjernlån. Folkebibliotek og studenttjeneste

	2015	2016	2017	Endring 2016-2017	
				Antall	Prosent
Folkebibliotek	936	771	552	-219	-28 %
Studenttjenesten	285	320	289	-31	-10 %

Fjernlån av bøker fra vårt svenske søsterbibliotek, MTM, utgjør et supplement til vår egen samling. Sammenlignet med tallene for 2016, gikk fjernlånet av folkebiblioteklitteratur ned med 28 prosent i 2017. Fjernlånet av studielitteratur er tilnærmet uendret.

Lånere

Tabell 1.3. Antall lånere totalt. Fordeling lånegrunnlag og alder

	2015	2016	2017	Endring 2016-2017	
				Antall	Prosent
Antall lånere totalt	25.327	29.261	44.210	14.949	51 %
Antall registrert via NLB	25.327	29.261	33.031	3.770	13 %
Antall registrert via KABB	-	-	52	-	-
Antall registrert via Statped	-	-	10.982	-	-
Lånere med synshemming	9.931	10.433	11.174	741	7 %
Lånere med andre funksjons-nedsettelse, inkl. dysleksi	12.504	15.672	31.512	15.840	101 %
Lånere med dysleksi	8.416	10.522	19.379	8.857	84 %
Institusjoner, skoler o.a.	2.885	3.152	1.502	-1.650	-52 %
Alderssammensetting					
0-16 år	4.527	6.070	18.087	12.017	198 %
17-30 år	4.910	6.014	8.767	2.753	46 %
31-50 år	3.883	4.312	5.402	1.090	25 %
51-70 år	3.040	3.307	3.683	376	11 %
71 år-	6.221	6.553	6.944	391	6 %

Stor økning i antall lånere

Fra 2016 til 2017 økte det totale antallet registrerte låner hos NLB med 51 prosent. Vi har nå til sammen 44.210 lånere.

Fra skolestart høsten 2017 inngikk NLB et distribusjonssamarbeid med Statped for å gi elever enkel og gratis tilgang til lærebøker i lydbokformat. Flertallet av elevene som i 2017 ble registrert som lånere hos Statped, ble samtidig også lånere hos NLB, og kan enkelt låne både lærebøker og skjønnlitteratur gjennom NLBs utlåns- og distribusjonsløsning.

I 2017 ble til sammen 6.544 nye lånere registrert via NLBs ordinære innmeldingskanaler, enten ved bruk av det elektroniske innmeldingsskjemaet på våre nettsider, eller ved å sende skjema i posten. Nettotilveksten for antall lånere registrert via NLBs ble imidlertid på 3.770 lånere, noe som i hovedsak skyldes sletting av et stort antall skoler fra vårt lånerregister. Statped registrerer nå skolene på nytt, som lånere av lærebøker, men uten tilgang til å låne NLBs lydbøker. Skolene er derfor tatt ut av vårt lånerregister.

Endringer i lånersammensetningen

Som vist i tabell 1.3. økte antall lånere hos NLB med 51 prosent i 2017. Andelen lånere registrert via Statped utgjør 25 prosent av det totale antall lånere. Tilnærmet samtlige av lånerne meldt inn via Statped tilhører lånergruppen mennesker med andre funksjonsnedsettelse enn synshemming. En stor andel av denne gruppen lånere har dysleksi eller andre lesevansker.

Antallet lånere med andre funksjonsnedsettelse økte i 2017 med 101 prosent sammenlignet med tilsvarende tall for 2016. Andelen lånere med andre funksjonsnedsettelse enn synshemming utgjør nå hele 71 prosent av det totale antall lånere hos NLB.

Mennesker med synshemming utgjør nå 25 prosent av alle registrerte lånere hos NLB. Det er verdt å merke seg at antallet synshemmede lånere hos NLB også øker, men tilstrømmingen av lånere med andre funksjonsnedsettelse er imidlertid langt større enn veksten i nye lånere med synshemming.

I perioden 2012 til 2016 økte det totale antall lånere hos NLB med 72 prosent, fra 17.000 til 29.260 lånere. I samme periode økte andelen lånere med andre funksjonsnedsettelse enn synshemming fra 38 til 54 prosent, og andelen lånere med synshemming ble redusert fra 50 til 36 prosent. I 2017 er hele 41 prosent av NLBs totalt 44.210 lånere i aldersgruppen 0-16 år. I perioden 2012 til 2016 økte andelen lånere i denne aldersgruppen fra 10 til 21 prosent.

Tabell 1.4. Rekruttering av nye lånere. Fordeling lånegrunnlag og alder

	2015	2016	2017	Endring 2016-2017	
				Antall	Prosent
Antall nye innmeldinger totalt	3.879	4.363	17.545	13.182	302 %
Nye via NLB	3.879	4.363	6.544	2.181	50 %
Nye via KABB	-	-	11	-	-
Nye via Statped	-	-	10.979	-	-
Lånere med synshemming	932	904	1.219	315	35 %
Lånere med andre funksjonsnedsettelse inkl. dysleksi	2.635	3.175	16.169	12.994	409 %
Lånere med dysleksi	1.721	2.096	9.079	6.983	333 %
Institusjoner, bibliotek o.a.	310	281	146	-135	-48 %
0-16 år	1.646	2.029	12.934	10.905	537 %
17-30 år	736	858	2.484	1.626	190 %
31-50 år	331	381	962	581	152 %
51-70 år	256	260	416	156	60 %
71 år -	632	567	626	59	10 %
Studentlånere	669	756	1.005	249	33 %

Rekrutteringsvekst

I 2017 ble det registrert totalt 17.545 nye lånere hos NLB, noe som gir en økning på 302 prosent sammenlignet med rekrutteringstallene for 2016.

Som omtalt under tabell 1.3. har NLB fra skolestart høsten 2017 samarbeidet med Statped om distribusjon av deres tilrettelagte lærebøker i lydbokformat. Ettersom de fleste elvene registrert via Statped også blir lånere hos NLB, har distribusjonssamarbeidet bidratt til en stor økning i antallet nye, unge lånere. I 2017 ble 10.982 nye lånere hos NLB rekruttert via Statped.

Til sammen 6.544 nye lånere ble rekruttert via NLBs ordinære kanaler for innmelding i 2017. Det gir en økning i antall nye innmeldinger på 50 prosent sammenlignet med rekrutteringstallene for 2016.

NLBs innmeldingsrutiner ble endret fra 1. september 2017. Det tidligere kravet om å levere attest fra fagperson for å dokumentere funksjonsnedsettelse som gir lånerett hos NLB, ble erstattet med egenerklæring. Enklere innmeldingsrutiner har bidratt til økningen i antall lånere. Frem til ordningen med egenerklæring trådte i kraft, hadde vi i 2017 en

rekrutteringsøkning på 24 prosent sammenlignet med innmeldingstallene i perioden 01.01.2016 - 01.09.2016.

I 2017 registrerte vi 1.219 nye lånere med synshemming, noe som gir en økning på 35 prosent sammenlignet med 2016. Mennesker med synshemming utgjorde 7 prosent av alle nye innmeldinger hos NLB i 2017.

Samarbeidet med Statped har, som forventet, gitt en stor økning i antall nye lånere med andre funksjonsnedsettelse enn synshemming. Her ser vi en økning på 409 prosent sammenlignet med tilsvarende tall for 2016. I undergruppen lånere med dysleksi er økningen i antall nyinnmeldinger 333 prosent. Lånere med dysleksi utgjorde 52 prosent av alle nye lånere registrert i 2017.

Som tabellen 1.4. viser, har NLB gjelder økningen i antall nye lånere alle aldersgrupper. Rekrutteringen innen aldersgruppen 0-16 år økte med 537 prosent sammenlignet med 2016. Denne aldersgruppen utgjorde 74 prosent av alle nye lånerregistreringer i 2017

Vi registrerte 1.005 nye studentlånere i 2017. Det er en økning på 33 prosent sammenlignet med rekrutteringstallene for 2016.

NLB har de seneste årene styrket informasjonsarbeidet for å gjøre tilbudet bedre kjent og øke antall lånere. I 2013 lanserte vi Rett til å lese-aksjonen. Under dette aksjonskonseptet har vi gjennomført målrettede kampanjer som har gitt gode resultater. Etter en periode med informasjonstiltak rettet mot lærere og andre formidlere for å nå de yngste i målgruppen, har vi i 2017 startet planlegging av kampanjer rettet mot voksne med behov for tilrettelagt litteratur.

Resultatmål 2: Tilvekst

NLB skal utvikle sin samling gjennom:

- Å opprettholde et høyt, effektivt produksjonsnivå med riktig kvalitet, basert på oppdatert teknologi
- Innkjøp og innlån

NLB skal produsere tilrettelagt litteratur til studenter med sterk synshemming, og kan i tillegg utvikle samlingen av studielitteratur innenfor disponible rammer.

Styringsparametere/resultatindikatorer

- Bestand av folkebiblioteklitteratur og studielitteratur fordelt på lydbokformat og punktskrift
- Produksjon, innkjøp og innlån av folkebiblioteklitteratur
- Produksjon av studielitteratur
- Omfang av internasjonalt lånesamarbeid

Bestand

Tabell 2.1. Bestand. Folkebiblioteklitteratur

	2015	2016	2017	Endring 2016-2017	
				Antall	Prosent
Samlet bestand folkebibliotek	22.424	20.127	21.656	1.529	8 %
Lydbøker	14.324	15.230	16.328	1.098	7 %
Voksen	10.313	10.980	11.835	855	8 %
Barn	4.012	4.250	4.493	243	6 %
Punktskriftbøker	8.100	4.897	5.328	431	9 %
Voksen	4.220	2.220	2.501	281	13 %
Barn	3.880	2.677	2.827	150	6 %

I 2017 økte NLBs bestand av tilrettelagt folkebiblioteklitteratur med 8 prosent sammenlignet med 2016.

Boksamlingen størrelse påvirkes både av produksomfang og kassering i forbindelse med vedlikehold av samlingen. I 2016 hadde vi en omfattende gjennomgang av den delen av punktskriftsamlingen som er lagret ved Nasjonalbibliotekets avdeling i Mo i Rana. Slitte og ukomplette eksemplarer ble kassert.

NLB låner nå ut punktskriftbøker i hefteformat. For hvert nytt utlån produseres nye hefter, som sendes direkte til låneren. Heftene returneres ikke til NLB. De kasserte, eldre punktskrifttitlene kan på kort tid produseres i hefteformat og gjøres tilgjengelig for lånerne som ønsker det.

Tabell 2.2. Bestand. Studielitteratur

	2015	2016	2017	Endring 2016-2017	
				Antall	Prosent
Samlet bestand studielitteratur	4.522	4.898	5.613	715	15 %
Lydbøker	3.891	4.155	4.538	383	9 %
E-bøker/punktskrift	631	743	1.075	332	45 %

NLBs totale bestand av studielitteratur økte i 2017 med 715 titler. Sammenlignet med tallene for 2016 gir det en økning i antall titler på 15 prosent.

Tabell 2.3. Bestand. Noter

	2015	2016	2017	Endring 2016-2017	
				Antall	Prosent
Noter	1.180	1.181	1.190	9	1 %

I 2017 produserte vi 6 nye titler noter. Notene produseres på bestilling fra synshemmede studenter med produksjonsrett.

Tilvekst av folkebibliotek- og studielitteratur

Tabell 2.4. Samlet tilvekst. Folkebibliotek- og studielitteratur.

	2015	2016	2017	Endring 2016-2017	
				Antall	Prosent
Samlet tilvekst lyd- og punktskriftbøker	2.158	2.218	2.439	221	10 %
Tilvekst lydproduksjoner	1.420	1.507	1.557	50	3 %
Lydbøker og tidsskrifter – innlest og talesyntese, egenproduserte	988	1.034	1.226	192	19 %
Lydbøker – innkjøpt	382	451	318	-133	-29 %
Lydbøker – via ABC	50	22	13	-9	-41 %
Samlet prod. Punktskriftbøker, inkl hefter til punktclubber	572	447	489	42	9 %
Samlet prod. E-bøker	156	205	340	135	66 %
Samlet prod. noter	6	10	6	-4	-40 %
Antall aviser med daglig utgivelse	4	49	49	0	0 %

NLBs samlede tilvekst av tilrettelagt litteratur, folkebibliotek- og studielitteratur, var i 2017 på 2.439 titler. Det er en økning på 221 titler, eller 10 prosent, sammenlignet med tilveksttallene for 2016.

Det totale tilveksten av litteratur i lydbokformat økte i 2017 med 50 titler, eller 3 prosent, sammenlignet med tilveksttallene for 2016. Vi leste inn 533 titler folkebiblioteklitteratur. Det er en økning på 91 titler, eller 21 prosent, sammenlignet med innlesingstallene for 2016

I 2017 kjøpte vi inn 318 titler, en reduksjon på 29 prosent sammenlignet med 2016. Reduksjonen skyldes i hovedsak at vårt innkjøp av engelskspråklige bøker fra RNIB i Storbritannia ble redusert fra 270 titler i 2016 til 151 titler i 2017. I 2015 kjøpte vi inn 243 titler fra RNIB.

Vi lastet i 2017 ned 13 titler studielitteratur gjort tilgjengelig via det internasjonale ABC-samarbeidet. I perioden 2015-2017 er totalt 85 titler studielitteratur fra ABC-basen blitt innlemmet i vår samling. Samarbeidet med ABC omtales nærmere under Resultatmål 4, internasjonale aktiviteter.

Samlet punktskriftproduksjon økte i 2017 med 9 prosent sammenlignet med 2016. Vi produserte totalt 489 titler i punktskrift, inkludert 96 hefter produsert til NLBs punktclubber. I 2016 produserte vi 85 slike hefter, og i 2017 var antallet hefter 96. NLBs punktskriftproduksjon er dimensjonert for produktjonsvekst dersom etterspørselen øker. Se også kommentarer under tabell 2.8. Folkebibliotek. Samlet punktskriftproduksjon og fordeling barn/ungdom og voksne.

Tilvekst folkebiblioteklitteratur

Tabell 2.5. Folkebibliotek. Samlet tilvekst lydproduksjoner. Bøker og tidsskrifter.

	2015	2016	2017	Endring 2016-2017	
				Antall	Prosent
Samlet tilvekst bøker og tidsskrifter	994	1.137	1.112	-25	-2 %
Innlesninger	410	442	533	91	21 %
Lydbøker	385	416	508	92	22 %
Tidsskrifter	25	26	25	-1	-4 %
Talesyntese-produksjoner	205	244	261	17	7 %
Lydbøker	5	9	6	-3	-33 %
Tidsskrifter	200	235	255	20	9 %
Innkjøpte titler	379	451	318	-133	-29 %

Samlet tilvekst av folkebiblioteklitteratur i lydbokformat var i 2017 på 1.112 titler, noe som gir en svak nedgang på 2 prosent sammenlignet med tilveksttallene for 2016. Nedgangen skyldes i hovedsak at vi har kjøpt inn færre titler på engelsk fra RNIB i Storbritannia.

I 2017 leste vi inn 533 lydbøker i kategorien folkebiblioteklitteratur. Det er en økning på 91 titler, eller 21 prosent, sammenlignet med innlesningstallene for 2016. Antallet lydbøker produsert med talesyntese økte i 2017 med 7 prosent sammenlignet med tilsvarende tall for 2016.

Tabell 2.6. Folkebibliotek. Aviser.

	2015	2016	2017	Endring 2016-2017	
				Antall	Prosent
Avistitler	4	49	49	0	0 %

NLBs avistilbud består av regionaviser, lokalaviser og Aftenposten som lydavis. Lånerne kan velge mellom abonnement og lån av enkeltutgaver. I 2016 økte vi tilbudet av aviser fra 4 til 49 titler. Økningen ble gjort mulig gjennom en avtale med Amedia. I 2017 har vi arbeidet for å få på plass avtaler med flere aviser. Dette arbeidet fortsetter i 2018.

Tabell 2.7. Folkebibliotek. Tilvekst lydproduksjoner. Fordeling barn/ungdom og voksne.

	2015	2016	2017	Endring 2016-2017	
				Antall	Prosent
Samlet tilvekst bøker og tidsskrifter	994	1.137	1.112	-25	-2 %
Innleste produksjoner	410	442	533	91	21 %
Voksen	265	310	352	42	14 %
Barn og ungdom	145	132	156	24	18 %
Talesyntese-produksjoner, periodika	205	244	261	17	7 %
Voksen	205	244	261	17	7 %
Barn og ungdom	-	-	-	-	0 %
Innkjøpte titler	379	451	318	-133	-29 %
Voksen	269	308	241	-67	-22 %
Barn og ungdom	110	143	77	-66	-46 %

Samlet tilvekst av folkebiblioteklitteratur i lydbokformat var i 2017 på 1.112 titler, noe som gir en svak nedgang på 2 prosent sammenlignet med tilveksttallene for 2016. Nedgangen skyldes i hovedsak at vi har kjøpt inn færre titler på engelsk fra RNIB i Storbritannia. I 2017 kjøpte vi 151 titler fra RNIB, mens vi i 2016 kjøpte 270 titler.

I 2017 økte vi antall titler innlest folkebiblioteklitteratur med hele 21 prosent sammenlignet med 2016. Innleste lydbøker for voksne økte med 42 titler, eller 14 prosent. Antallet innleste titler for barn økte med 24 titler, noe som gir en økning på 18 prosent for egenproduserte lydbøker for barn og unge.

Tabell 2.8. Folkebibliotek. Samlet punktskriftproduksjon og fordeling barn/ungdom og voksne.

	2015	2016	2017	Endring 2016-2017	
				Antall	Prosent
Samlet punktskriftproduksjon	572	447	489	42	9 %
Produksjon av bøker i punktskrift	476	362	393	31	9 %
Voksen	345	193	214	21	11 %
Barn og ungdom	131	169	179	10	6 %
Produksjon av hefter til punktklubber	96	85	96	11	13 %
Voksen	60	61	60	-1	-2 %
Barn og ungdom	36	24	36	12	50 %

Økt produksjon

I 2017 økte NLBs punktskriftproduksjon med 9 prosent sammenlignet med produksjonstallene for 2016.

Tilveksten av bøker i punktskrift blir i stor grad bestemt av etterspørselen fra lånerne. Alle lydboktitler som finnes i vår samling, kan på forespørsel gjøres tilgjengelig også i punktskrift. Forutsetningen er at bøkene er egnet for produksjon i dette formatet. I tillegg til å produsere punktskriftversjoner av titler vi allerede har i vår samling, mottar vi også bestillinger på bøker som ikke finnes i samlingen fra før. Produksjonstiden for punktskrifteksemplarer er kort. Den etterspørselsstyrte punktskriftproduksjonen kommer i tillegg til titler vi ferdigstiller under vårt ordinære bokvalg.

For å bidra til økt bruk av punktskrift, har NLB etablert punktskriftklubber. Vi har nå to ulike klubber for barn og fire for voksne. I 2017 abonnerte 40 lånere på hefter for barn og unge, og 87 på heftene produsert til punktskriftklubbene for voksne.

Tilvekst studielitteratur

Tabell 2.9. Studielitteratur. Samlet tilvekst

	2015	2016	2017	Endring 2016-2017	
				Antall	Prosent
Studielitteratur samlet tilvekst	579	575	785	210	37 %
Produksjon lydbøker totalt	373	348	432	84	24 %
Innleste lydbøker	96	48	33	-15	-31 %
Talesyntese	277	300	399	99	33 %
E-bøker/punktskrift	155	199	336	137	69 %
Punktskrift, trykt format	1	6	4	-2	-33 %
Lydbøker TIGAR/ABC	50	22	13	-9	-41 %

I 2017 økte samlet tilvekst av studielitteratur i vår samling med 37 prosent sammenlignet med tilveksttallene for 2016.

Produksjonsveksten for studielitteratur i lydbokformat var i 2017 på 24 prosent sammenlignet med tilsvarende tall for 2016. Andelen studielitteratur produsert med talesyntese økte med 33 prosent, mens innleste lydbokproduksjoner ble redusert med 31 prosent.

I 2017 ble totalt 92 prosent av all studielitteratur i lydbokformat produsert med talesyntese. I perioden 2014 til 2016 økte andelen talesynteseproduksjoner fra 70 til 86 prosent.

Produksjonen av e-bøker har økt fra 199 titler i 2016 til 336 titler i 2017, noe som gir en prosentvis økning på 69 prosent for dette formatet. Alle e-bøker produseres på bestilling fra synshemmede studenter med produksjonsrett. Hos NLB er e-bøker oppmerkede tekstfiler godt egnet for bruk av talesyntese og elektronisk leselist.

NLB produserer studielitteratur på bestilling av studenter med produksjonsrett. Vi hadde i 2017 full måloppnåelse for levering av studielitteratur til produksjonsrettstudenter.

NLB deltar i det internasjonale samarbeidet mellom biblioteker og rettighetshavere, kalt Accessible Books Consortium (ABC). Gjennom ABC-samarbeidet kan NLB tilby studentene rask levering av studielitteratur, og i tillegg unngå dobbeltproduksjoner av titler. I 2017 ble 13 titler fra ABC innlemmet i NLBs bokbase.

I 2017 produserte vi 6 titler punktskriftnoter. I 2016 var noteproduksjonen på 10 titler, og i 2015 ble det produsert 6 notehefter.

Resultatmål 3: Studenttjeneste

NLB skal være en kompetanseressurs og samarbeidspartner for syns- og lesehemmede studenter, brukerorganisasjoner og offentlige virksomheter som bibliotek og undervisningsinstitusjoner.

Styringsparametere/resultatindikatorer

- Endring i tjenestetilbudet
- Brukertilfredshet

Produksjonsomfang og leveringstid

I 2017 produserte NLB totalt 432 titler studielitteratur i lydbokformat, noe som gir en økning på 84 titler, eller 24 prosent, sammenlignet med produkstallene for 2016. Antallet lydbøker produsert med talesyntese økte med 33 prosent, mens antall titler innlest studielitteratur ble redusert med 31 prosent.

Omfanget av studielitteraturproduksjonen bestemmes av bestillingene fra studenter med produksjonsrett hos NLB. I 2017 hadde vi full måloppnåelse når det gjelder produksjon på bestilling av studenter med produksjonsrett.

Totalt 92 prosent av all studielitteratur i lydbokformat ble i 2017 produsert med talesyntese. Fra 2014 til 2016 økte andelen talesynteseproduksjoner fra 70 til 86 prosent. Lydbøker med talesyntese har vesentlig kortere produksjonstid enn innleste lydbøker, noe som er av stor betydning for kvaliteten på tilbudet til studentene. Lydbøker med talesyntese inneholder i tillegg til lydfilen også den trykte originalteksten. Tekst- og lydfil er synkronisert. Tilgang både til tekst og lyd er et godt tilbud for mange studenter med dysleksi eller andre lesevanter.

I 2017 lastet vi ned 13 studielitteraturbøker fra ABC-basen. Bøkene er innlemmet i NLBs samling og gjort tilgjengelig for alle våre lånere. Titlene fra ABC-basen er fra 2015 tatt med i vår oversikt over samlet tilvekst av studielitteratur. I perioden 2015-2017 er totalt 85 titler fra denne basen blitt innlemmet i vår samling.

Produksjonen av studielitteratur i e-bokformat økte i 2017 med 69 prosent sammenlignet med tilsvarende tall for 2016. I 2017 produserte vi 336 e-bøker. E-bøkene er oppmerkede tekstfiler som kan leses ved bruk av talesyntese, eller med elektronisk leselist koplet til PC. Produksjonen av e-bøker har økt jevnt de seneste årene. Fra 2014 til 2016 økte produksjonen av e-bøker fra 152 til 199 titler. I likhet med all annen studielitteraturproduksjon hos NLB, styres også produksjonen av e-bøker av etterspørselen fra studenter med produksjonsrett.

Produksjonsrett og lånersammensetting

I henhold til vedtatte kriterier for produksjonsrett, er det kun studenter med synshemming som har rett til å få produsert studielitteratur hos NLB. Studenter med dysleksi eller andre lesevanter har ikke produksjonsrett, men de har i likhet med NLBs øvrige lånere tilgang til all studielitteratur registrert i vår base. I 2017 registrerte vi 1.005 nye studentlånere. Det er en økning på 33 prosent sammenlignet med antallet nye studentlånere i 2016. I 2016 rekrutterte vi 756 nye studenter, og i 2015 meldte vi inn 669 nye studentlånere.

Vi har ingen oversikt over hvor stor andel av registrerte studentlånere som til enhver tid er aktive studenter. En stor gruppe studenter uten produksjonsrett administrerer selv sine lån

via våre nettsider, uten å være i kontakt med NLBs studenttjeneste. I denne gruppen finner vi også personer som kan ha blitt lånere som barn eller ungdommer, og som etter hvert låner studielitteratur uten at vi har fått beskjed om at de har begynt å studere. Det er derfor vanskelig å si eksakt hvor mange studenter NLB betjener.

NLB tilbyr alle studentlånerne bistand til å verifisere studielitteratur både i vår egen base og i tilgjengelige baser hos andre leverandører av tilrettelagt litteratur. 25 prosent av de totalt 1.005 nye studentlånerne i 2017 benyttet seg av studenttjenestens tilbud om personlig oppfølging.

Antallet synshemmede studenter med produksjonsrett er nokså stabilt. I løpet av de ti seneste årene har det laveste antallet vært 65 studenter og det høyeste har vært 83. I 2017 hadde NLB 61 studenter med produksjonsrett. Året før var antallet produksjonsrettstudenter 71.

Økt utlån

Utlånet av studielitteratur økte i 2017 med 34 prosent sammenlignet med utlånstallene for 2016. Økningen i utlånet av studielitteratur i lydbokformat er kommet i form av økt online distribusjon. Utlånet av studielitteratur distribuert på CD ble i 2017 redusert med 14 prosent. I perioden 2014 til 2017 økte utlånet av studielitteratur med hele 82 prosent.

I 2017 ble totalt 85 prosent av all utlånt studielitteratur i lydbokformat strømmet eller lastet ned. Av disse ble 22 prosent strømmet og 63 prosent lastet ned. Både det totale utlånet av studielitteratur og andelen digital distribusjon har økt jevnt de seneste årene. I 2016 ble 77 prosent av studielitteraturen distribuert online. Utlånet av e-bøker har økt i takt med produksjonsveksten.

Resultatmål 4: Samarbeid, koordinering og pådriveransvar

NLB har ansvar for å fremme samarbeid og koordinering av miljø som arbeider med tilrettelagt litteratur. NLB skal være en pådriver slik at produksjon og publisering gjennom allmenne kanaler også gir bedre tilgjengelighet for NLBs målgrupper. Gjennom internasjonalt samarbeid skal NLB være pådriver og kvalitetssikrer for å sikre et optimalt tilbud til sine målgrupper.

Styringsparametere/resultatindikatorer

- Samarbeidsprosjekter
- Internasjonale aktiviteter

NLB har et utstrakt samarbeid med andre produsenter av tilrettelagt litteratur, både nasjonalt og internasjonalt. Innenlands samarbeider vi om produksjonsspørsmål med blant andre Statped, Norges Blindforbund og med kommersielle aktører innen digitalisering og lydproduksjon. Det er etablert et tett samarbeid med NLBs søsterbibliotek i de øvrige nordiske landene. Internasjonalt deltar vi aktivt i DAISY Consortium (DC) og gjennom to ulike Standing Committees i International Federation of Library Organizations (IFLA). NLB var medlem av International Digital Publishing Forum (IDPF) som har besluttet å gå inn i World Wide Web Consortium (W3C). NLB er nå medlem i W3C.

Samarbeidsprosjekter

Forum for studielitteratur

Sammen med Universell tok NLB i 2015 initiativ til å opprette Forum for studielitteratur. I tillegg til NLB og Universell, er også universitets- og høgskolesektoren representert i forumet. Universell arbeider på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet som nasjonal pådriverenhet for universell utforming, inkluderende læringsmiljø og utdanningsinstitusjonenes læringsmiljøutvalg (LMU) i høyere utdanning. Forum for studielitteratur har som formål å arbeide for at studenter med ulike lesevaner har god tilgang til universelt utformet og tilrettelagt studiemateriell. Forumet var i 2017 referansegruppe for utredningen om studielitteratur nevnt nedenfor.

Utredning om studielitteratur

Universell og NLB har sammen hatt i oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet å utrede mulige tiltak for å bedre tilgangen til studielitteratur for studenter som på grunn av en funksjonsnedsettelse, har vansker med å lese trykt tekst. Rapporten ble ferdigstilt i april 2017. Rapporten har dannet grunnlag for diskusjon om hvordan vi best kan gå videre for å sikre bedre tilgang til studielitteratur. Det første konkrete oppfølgingstiltaket er at KUD har tatt initiativ til et samarbeid mellom Den norske forleggerforening på den ene siden og Universell og NLB på den andre med sikte på å gjøre mer av studielitteraturen tilgjengelig i utgangspunktet.

Distribusjonssamarbeid

NLB tok i 2006 initiativ til å etablere Norsk DAISY-konsortium (NDK). NDK er tilsluttet det internasjonale DAISY Consortium (DC), og består av Universell, Statped sørøst, Norges Blindforbund, KABB (Kristent arbeid blant blinde og svaksynte) og NLB. NLB leder arbeidet i NDK. Spørsmål knyttet til samarbeid om distribusjons- og produksjonstekniske valg har stått sentralt i konsortiet.

Som et resultat av arbeidet i NDK, etablerte NLB et distribusjonssamarbeid med KABB i 2015 og med Norges Blindforbund i 2016.

Et distribusjonssamarbeid med Statped, som produserer tilrettelagte lærebøker for elever i grunnskole og videregående skole, har vært drøftet tidligere, men uten at konkrete løsninger har vært skissert. Ved utgangen av 2016 ble planene om å etablere et distribusjonssamarbeid mellom Statped og NLB på nytt aktualisert. For å sikre rask resultatoppnåelse for brukerne besluttet vi å forsøke å få en løsning i drift til skolestart 2017. Det lyktes Statped og NLB med, noe som har gitt en rekke positive resultater som vist over.

Nasjonalbiblioteket

Lagring av masterarkiv

NLBs digitale masterarkiv blir lagret i Nasjonalbibliotekets avdeling i Mo i Rana. Det sikrer at NLBs produksjoner er tilgjengelig uansett hvilke filformater som blir tatt i bruk i fremtiden. Utlånet av lydbøker, inkludert brenning av ny DAISY-CD for hvert nytt utlån, skjer hos NLB. NLBs samling av punktskriftbøker produsert før 2010 utgjør et stort volum, og NB Mo i Ranas store lagringskapasitet blir utnyttet ved at bøkene oppbevares der. Dette er av vesentlig betydning for NLB og et godt eksempel på samarbeid for å utnytte statlige ressurser best mulig.

Administrativt samarbeid

Kulturdepartementet har gitt Nasjonalbiblioteket i oppgave å utrede et nærmere samarbeid mellom NB og blant andre NLB når det gjelder administrasjon og IKT. NLB har deltatt aktivt i utredningsarbeidet. I 2017 er det utført et omfattende planleggingsarbeid og KUD har forhandlet fram en omstillingsavtale. Det legger til rette for at NB fra årsskiftet 2017/18 overtar driften av funksjonene arkiv, lønn, personal, regnskap og administrativ IKT.

Nasjonal bibliotekstrategi

Nasjonal bibliotekstrategi 2015-2018 peker på flere områder der samarbeid mellom NB og NLB kan gi gode resultater. I 2017 har vi fortsatt planleggingen av et prosjekt for å teste ut mulige modeller for samarbeid mellom NLB og folkebibliotekene. Endringene som NLB har gjort i sine innmeldingsrutiner har endret noe av premissene for et samarbeid. Det er nå enighet mellom de fem folkebibliotekene som deltar i planleggingen og NLB om at 2018 brukes til å identifisere tiltak som gjør at hensynet til NLBs målgrupper kommer inn i planene i folkebibliotek og fylkesbibliotek. NLB leder dette arbeidet. Nasjonalbiblioteket deltar som samarbeidspart og rådgiver.

Bokbasen

I 2017 har vi fortsatt samarbeidet med Bokbasen basert på avtalen vi har om å kjøpe filer fra dem. Vi arbeider videre mot målet om at filer fra Bokbasen skal kunne gjøres tilgjengelig for lånere av punktskrift og talesyntese uten, eller med, et minimum av tilrettelegging.

Kommersielle produsenter av lydbøker

I tråd med intensjonen i lydbokavtalen fortsetter vi samarbeidet med kommersielle produsenter av lydbøker om kjøp av deres produksjoner og salg av NLBs produksjoner.

Internasjonale aktiviteter

DAISY Consortium (DC)

Deltakelse i DAISY Consortium (DC) er viktig for store deler av NLBs utviklingsarbeid. NLB er representert i styret for DC. Leder for Utviklingsavdelingen, Arne Kyrkjebø har i flere år vært med i DCs management team og innehatt vervet treasurer. Dette ble avsluttet i 2017. NLB har nå tatt initiativ til et samarbeid om musikknoter i punktskrift, mer om det senere i rapporten.

IFLA

The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). NLB er medlem av og har representanter i Standing Committee i to av IFLAs seksjoner, Libraries Serving Persons with Print Disabilities og Library Services to People with Special Needs. Begge seksjonene har som hovedoppgave å arbeide for at alle mennesker, uansett funksjonsevne og levekår, får tilgang til de samme bibliotektiltjeneestene som andre.

ABC

Siden starten har NLB deltatt i det internasjonale konsortiet Accessible Books Consortium (ABC), som ble etablert sommeren 2014 og ledes av World Intellectual Property Organization (WIPO). ABC har som formål å øke antall tilgjengelige bøker for mennesker med synshemming og andre som har vansker med å lese trykt tekst.

ABC gjør det enklere for institusjonene som deltar i samarbeidet å søke internasjonalt i ulike baser etter bøker i tilgjengelige formater. Rettighetsklarete bøker kan utveksles over

landegrensene. I dag inneholder ABCs base mer enn 355 000 titler, både skjønnlitteratur og sakprosa, på 76 ulike språk. NLB deltar i ABC-samarbeidet sammen med 25 andre institusjoner som har gjort sine bøker tilgjengelig for søk og utveksling. Tilgang til titler fra ABC gir NLB kostnadsbesparelser og korter ned på leveringstiden for studielitteratur.

ABC-samarbeidet er viktig i påvente av at vi ser de konkrete resultatene av Marrakesh-traktaten som ble fremforhandlet i 2013. EU har i 2017 vedtatt to direktiver som sikrer utveksling mellom EU-landene. Det forventes at direktivene også blir gjeldende i Norge, slik at utveksling mellom Norge og andre EU/EØS-land kommer på plass tidlig i 2019. For utveksling utenfor EU er det fortsatt ratifisering av traktaten fra norsk side som blir avgjørende.

Bookshare

NLB har en avtale med det amerikanske, nettbaserte biblioteket Bookshare, som i likhet med NLB arbeider for å gi alle lik tilgang til litteratur og informasjon. Antall titler i dette biblioteket øker stadig. Bookshare har nå i overkant av 609.000 e-bøker i sitt digitale bibliotek. Om lag 350.000 av titlene er tilgjengelig for de av NLBs lånere som har registrert seg hos Bookshare.

Nordisk samarbeid

Vi samarbeider tett med lyd- og blindeskriftbibliotek i Norden. Samarbeidet omfatter både produksjons- og distribusjonsspørsmål og saker knyttet til formidlingsarbeidet. Vi har gjennomført en felles anskaffelsesprosess for produksjon av xml-filer for grunnlag for produksjon av lyd- og punktskriftbøker i det enkelte lands bibliotek. I 2017 har vi samarbeidet om å utforme et nytt konkurransegrunnlag som skal gi nye avtaler fra 2019.

Målsettingen for samarbeidet har hele tiden vært at vi skal gå lenger enn å utveksle erfaringer – vi skal også finne oppgaver det er hensiktsmessig at vi løser sammen. Nytt punktskriftproduksjonsverktøy, løsning for å produsere musikknoter i punktskrift, utredning av mulig samarbeid om ny distribusjonsløsning, utredning av ny talesynteseløsning, samarbeid om produksjon av taktile bøker og bedre produksjonsløsning for aviser er alle eksempler på konkrete samarbeidsområder i 2017.

Resultatmål 5: Utvikling

NLB skal være aktiv i utvikling av tjenester og bruk av ny teknologi for å bedre tilbudet til sine målgrupper.

NLB skal utrede framtidige distribusjonsløsninger, herunder utfasing av CD-en som medium.

Styringsparametere/resultatindikatorer

- Utviklingstiltak knyttet til produksjon, distribusjon og formidling
- Endringer i tilbud og tjenester
- Plan for framtidige distribusjonsløsninger

Som nevnt over ble det i desember 2016 klart at Statped kunne koble seg på den distribusjonsløsningen som NLB har utviklet. Det har i stor grad preget våre prioriteringer i 2017.

Distribusjon

Lydbøker fra NLB distribueres online via Internett eller på CD i posten. Lydbøkene kan lastes ned eller strømmes til PC og til vår app, Lydhør, for avspilling på telefon og nettbrett. Til PC kan lydbøkene strømmes via NLBs egenutviklede nettbaserte spiller, NLBDirekte.

Online distribusjon

NLBs distribusjonssystem er basert på internasjonale standarder. Vi har fra starten av planlagt systemet slik at også andre innholdsleverandører skulle kunne koble seg på. Det har skjedd med KABB og Norges Blindforbund og i 2017 koblet vi på Statped.

Rammebetingelsene for at Statped kunne knytte seg til systemet falt på plass i desember 2016. Beslutningen om å forsøke å få løsningen i drift fra skolestart 2017 var ikke åpenbar, og det var knyttet risiko til så kort gjennomføringstid for en løsning som påvirker mange. Vi valgte likevel å forsøke, fordi de potensielle resultatene var så store og fordi vi planla tett oppfølging for å kontrollere risikoen.

Gjennomføringen har påvirket prioriteringer i store deler av NLB. Betydelige ressurser har blitt lagt ned både fra de som utvikler og vedlikeholder distribusjonsløsningen, fra de som har mest kompetanse på vårt biblioteksystem, fra våre kommunikasjonsmedarbeidere og til ledelse av arbeidet. Fram til skolestart gikk ressursene til å planlegge og gjennomføre implementeringen, etter skolestart var prioriteringen å ha rask oppfølging av situasjoner som oppsto og til endringshåndtering.

I 2017 startet vi også en prosess med sikte på å vurdere om vi skal erstatte vår distribusjonsløsning og konkret om vi skulle inngå et samarbeid med vår danske søstervirksomhet NOTA om utviklingsarbeidet. Høsten 2017 konkluderte vi med at vi har kontroll på risikobildet for vår nåværende løsning, at samarbeidet med NB om driftsinfrastrukturen vil ha positiv effekt og at vi kan avvente utvikling av en ny løsning.

Internettbaserte avspillere

NLB har som mål å ha en effektiv distribusjon på måter som våre lånerne er tilfreds med. En app som Lydhør er en nødvendig del av et distribusjonssystem. Vi har imidlertid ikke noe selvstendig mål om å utvikle eller vedlikeholde spillere. Dersom det kommer kommersielle apper som dekker lånerens behov, gir det mulighet for NLB og våre samarbeidspartnere til å vurdere om vi skal fortsette satsingen på Lydhør.

CD er fortsatt et viktig medium for mange av NLBs lånerne. Samtidig ser vi at CD-en en gang må fases ut. I 2017 har arbeidet med Statped hatt prioritet foran det å gå videre med å finne alternativer til CD-spillere. Vi fortsetter i 2018 arbeidet med å identifisere distribusjonsformer som kan fungere godt også for de lånerne som i dag foretrekker CD. Internettbasert distribusjon til fysiske DAISY-spillere er et av alternativene, men det er fortsatt utfordringer som må løses før det kan være et fullgodt alternativ.

Avistilbudet

I 2016 økte vi tilbudet av aviser i lydutgaver fra 4 til 49 titler. Et flertall av avisene har daglige utgivelser. Vi ser imidlertid at innholdet vi får levert for de 45 nye avisene ikke er tilfredsstillende. I 2017 startet vi arbeidet med en brukerundersøkelse som vil gi økt kunnskap om brukernes ønsker og behov og som skal danne grunnlag for å vurdere vår videre satsing på aviser.

Produksjon av lydbøker

Vi har gjennomført en systematisk forbedring av vår produksjonslinje for innleste lydbøker. Det gjør at vi i 2017 når målet for antall innleste produksjoner og at vi får rekruttert et tilstrekkelig antall nye innlesere. Nyrekruttering er nødvendig ettersom konkurransen om innlesere har økt med de kommersielle produsentenes økning av antall innlesinger.

Vår talesynteseløsning Brage er basert på teknologi som mer enn ti år gammel. Det gjør at vi har satt i gang et utredningsarbeid for å vurdere hvordan vår framtidige talesynteseløsning bør se ut.

Produksjon av punktskriftbøker

NLB har i flere år benyttet produksjonsverktøyet NorBraille for produksjon av bøker i punktskrift. Verktøyet er produsert i samarbeid med firmaet Sensus i Danmark.

Vi har i en tid ønsket å øke automatiseringen av punktskriftproduksjonen vår. I tillegg er det behov for å kunne tilby bøker i kortskrift og mer brukertilpassede produksjoner. Dette er bakgrunnen for at vi i 2015 og 2016 har brukt store ressurser på å utvikle et nytt produksjonsverktøy for punktskrift. Utviklingsprosjektet har vært et samarbeid mellom NOTA (Danmark), MTM (Sverige), Celia (Finland), SBS (Sveits) og NLB. Dette verktøyet er i 2017 implementert i vår produksjonslinje.

Ressursbruk 2017

Driftsutgiftene vises i tabellen nedenfor etter art. I «øvrige driftsutgifter» ligger utgifter til produksjon av lydbøker og punktskrift med kr 4.080.415. De øvrige kostnadene er kr 1.371.844 til kontordrift, kr 488.937 til markedsføring og kontingenter og kr 10.874 til frakt. Honorarer til innlesere som er oppdragstakere i næring er bokført med totalt kr 1.899.539. I tillegg er det honorarer til innlesere som er oppdragstakere utenfor næring med kr 3.062.678, dette er bokført som lønn.

Under «konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne» er den største posten vederlag til forfattere med kr 1.732.196. Regnskap, programvare, driftsoppgaver, innleid hjelp og andre tjenester beløper seg til kr 1.837.208.

Tabell 5.1. Driftsutgifter fordelt etter art

Driftsutgifter	2015	2016	2017
Husleie	4.433.283	5.049.503	5.377.649
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	53.063	24.211	42.423
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	797.173	1.020.482	1.169.713
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	-96.017	106.403	59.159
Mindre utstyrsanskaffelser	919.705	495.727	408.876
Leie av maskiner, inventar og lignende	1.257.965	1.341.662	1.167.919
Konsulenter og andre kjøp av tjenester fra eksterne	3.883.154	4.953.962	3.569.404
Reiser og diett	1.087.784	806.549	1.169.264
Øvrige driftsutgifter (*)	7.564.176	7.581.084	7.851.608
Sum andre utbetalinger til drift	19.900.287	21.379.582	20.816.014

Tabell 5.2. Utgiftene fordelt på formål

Kostnadsområder andel i prosent	2015	2016	2017
Kundeservice; Innmeldinger, support, låneønsker	6,2	6,7	6,4
Bibliotekdrift; katalogisering, bokvalg, skranketjeneste, biblioteksystem	11,8	11,2	10,6
Filbasert produksjon av lydbøker, punktskrift og e-bøker	8	7,5	7,5
Innlesing av lydbøker	24,7	26	25,7
Distribusjon av bøker på CD, nedlastning og punkthefter	7,2	6,2	7,6
IT utvikling. Programmering og oppgradering	8,3	7,6	8,7
IT hardware og infrastruktur investeringer	1,8	4,3	4,1
IT drift av infrastruktur og applikasjoner	8,3	8,1	7,1
Markedsføring og informasjon	6,4	5,7	5,2
Administrasjon	17,3	15,5	17,1
Sum	100	100	100

Kundeservice omfatter all betjening av lånere. Dette er et område der vi har hentet produktivetsgevinster. Selv med en kraftig økning i antall innmeldinger og lånere holder vi ressursbruken noenlunde konstant.

Bibliotekdriften omfatter katalogisering, bokvalg og annet bibliotekarbeid. En vesentlig innsats legges også ned for å drive vedlikehold og utvikling av vårt biblioteksystem. Dette utføres både av egne ansatte og av leverandøren av systemet.

Den filbaserte produksjonen dekker punktskrift, talesyntese og e-bøker. Vår masterfilbaserte produksjon og satsing på automatisering gjør at betydelige behov kan dekkes med begrenset ressursinnsats.

Innlesingsvirksomheten er sentral for å dekke lånerbehovene. Beregninger fra 2016 viser at det i gjennomsnitt koster noe over kr 28.800 å produsere en innlest bok. Av dette er kr 15.300 direkte kostnader knyttet til innlesing, hovedsakelig honorar og vederlag. En gjennomsnittlig bok er i dag på ca. 11 timer. Én innspilt time koster i overkant av kr 2.700. Honorarene til innlesing øker i takt med lønnsutviklingen i staten, vederlagene til forfattere og oversettere øker i takt med prisstigningen. I 2017 ser vi at vi bruker mer ressurser på rekruttering av innlesere, som følge av økt konkurranse med kommersielle produsenter.

Distribusjon er et område der NLB har gjort betydelige satsinger i de seneste årene. For distribusjon av lydbøker er det viktig for oss å ha et tilbud som dekker behov hos flere, derfor bruker vi ressurser på å opprettholde en CD-distribusjon samtidig som vi har utviklet og vedlikeholder appen Lydhør. Vi har også betydelige kostnader til å distribuere punktskrift i vår print-on-demand-løsning. Vi har lyktes med å øke andelen onlinedistribusjon, men den store økningen i utlånet totalt gjør at antallet CD-utlån øker noe fra i fjor.

IKT-virksomheten danner et grunnlag for svært mye av det NLB leverer. Vi har valgt å splitte dette opp i utvikling, anskaffelser av utstyr og drift. For få år siden var omfanget av IKT-utvikling i NLB beskjedent, nå utgjør det en viktig del av de resultatene vi leverer.

På informasjonsområdet har vi ikke hatt noen vesentlig økning av budsjettet. I tillegg har vesentlige deler av informasjonsavdelingens arbeidskapasitet blitt benyttet til Statpedsam arbeidet. Likevel har vi flere nye lånere i 2017 enn i 2016, også i de aldersgruppene som ikke omfattes av Statpedsam arbeidet.

I NLB har vi en liten administrasjonsavdeling, med én medarbeider på hvert av områdene økonomi, personal og arkiv, i tillegg til to på IKT-drift. I tillegg til ressursbruken i denne avdelingen har vi gjort skjønnsmessige vurderinger av administrasjonsandelen av de øvrige ansattes arbeidstid.

Del IV. Styring og kontroll i virksomheten

Overordnet vurdering av styring og kontroll

NLB viser til at samlet måloppnåelse på de fleste områder er god, jf. del III, og mener dagens styring, kontroll og risikoreduserende tiltak sikrer vår evne til å oppnå fastsatte mål i tråd med samfunnsoppdraget.

Nærmere omtale av forhold knyttet til styring og kontroll i NLB

NLB har som nevnt over en liten administrasjonsavdeling. I 2017 har det pågått arbeid med å overføre oppgaver og medarbeidere innen administrasjonsområdet til Nasjonalbiblioteket. Målet er å lage et servicesenter som kan betjene NB og NLB, samt Språkrådet som også er med i samarbeidet. Dette vil lede til redusert risiko og sårbarhet, og det vil kunne gi økt kvalitet i oppgaveløsningen gjennom å bygge sterkere fagmiljøer. Samarbeidet trer i kraft fra årsskiftet 2017/18 og intensiveres utover i 2018.

Siden vi har vært involvert i utredningen av et tettere samarbeid med NB, har det vært naturlig å utsette noen aktiviteter og investeringer også i 2017. Det gjelder blant annet oppgradering av arkivsystem, nytt telefonsystem og noe knyttet til IKT-infrastruktur.

NLB utarbeider årlige virksomhetsplaner. Det viktigste grunnlaget for disse planene er strategiplanen og en årlig gjennomgang av risiko knyttet til måloppnåelsen for hovedmålene for virksomheten. Vi har flere eksempler på tiltak som er iverksatt for å svare på risiko som er identifisert, blant disse finner vi flere av tiltakene som er listet under rapporteringen om fellesføringen.

Fellesføringer fra KMD

Effektiviseringstiltak

Vi har nedenfor listet viktige tiltak knyttet til digitalisering i NLB. For NLB gir imidlertid ikke beskrivelse av enkelttiltak som er i gang nå et dekkende bilde av digitaliseringsvirksomheten. Som et landsdekkende bibliotek med kontor ett sted i landet har digitalisering av produksjon og tjenestetilbud vært en hovedprioritet i svært mange år. Digitaliseringen har gjort at lånerne kan få tilgang til vårt tilbud døgnet rundt, det har gjort at vi kan levere tilrettelagt studielitteratur innenfor de svært strenge tidsfrister som gjelder for dette og det har gjort at vi kan mer enn doble antall lånerne samtidig som ressursene til publikumsbetjening går ned. Tanken har hele tiden vært at vi skal bedre kvaliteten i tilbudet samtidig som vi kan vri ressursbruk fra arbeidskrevende prosesser til utviklings- og informasjonsarbeid.

Det er altså ikke ett eller noen få store tiltak som ligger bak en slik utvikling, men en bevisst og langsiktig strategi og store og mange små tiltak som sammen reduserer risikoen for at NLB ikke skal nå sine mål og som sikrer effektiv ressursbruk.

Statpedsamarbeidet

Dette tiltaket gir bedre kvalitet i leveransene til målgruppen, det gir mulighet for å nå flere i målgruppen og det reduserer kostnader for staten.

De berørte partene er barn og unge som fra før var lånere hos Statped, barn og unge som gjennom den nye løsningen har blitt lånere hos Statped og NLB, familien til barna og ungdommene, lærere og andre ved skolene som administrerer ordningen, Statped og NLB.

Minst tre viktige rammebetingelser har vært avgjørende for at tiltaket kan gjennomføres. Det ene er at NLB for flere år siden designet sitt distribusjonssystem slik at flere innholdsleverandører (Statped, KABB, Norges Blindforbund) kunne koble seg på om de vil. Det andre er at Kunnskapsdepartementet gjorde endringer som innebærer at Statped ikke lenger behøver å kreve inn et gebyr per lån fra skolene. Det tredje er godt samarbeid og fleksibilitet i forholdet mellom Statped og NLB. Hensynet til målgruppen har veid tyngre enn å få til millimeternøyaktighet i fordeling av kostnader og arbeidsmengde.

NLBs utlånsløsning gir mulighet for å lese bøker på appen Lydhør, å laste ned bøker til eller strøme bøker på PC eller å bestille CD. Statpeds lånere får nå samme valgmuligheter for å lese Statped-bøker, i tillegg til at Statpeds lånere også får tilgang til hele NLBs samling. Det er utviklet en egen administrasjonsmodul for skolene, slik at det er effektivt å melde inn elever. Elever kan også gjennom foresatte melde seg inn hos NLB på egen hånd og få tilgang til det samme tilbudet.

En rekke gevinster realiseres og kan bli realisert gjennom dette tiltaket:

- Lånerne får ett grensesnitt å forholde seg til for tilrettelagt litteratur
- Lånere kan lese på telefon, nettbrett eller PC, unngår CD-formatet om man ikke ønsker å bruke det
- Det blir enklere for lånere som låner skolebøker fra Statped å få tilgang til de samme folkebibliotektitlene som resten av klassen
- Det blir enklere for NLB å formidle bøker og stimulere til lesing til en gruppe der mange i utgangspunktet kan ha et vanskelig forhold til bøker
- Det blir enklere for NLB å gi informasjon til lærere, noe som igjen gjør lærere bedre i stand til å finne lesemuligheter for alle i en klasse
- Elever på videregående (Statpeds ansvar) vil få informasjon om at de kan få levert studielitteratur (NLBs ansvar) gjennom samme kanal og de kan lettere orientere seg om hva som finnes av tilrettelagt studielitteratur på studieretninger de kan ønske seg
- Statpeds gamle løsning tillot kun bestilling av CD. Statped slipper kostnader og arbeidsinnsats forbundet med å utvikle en ny løsning, innsatsen for å tilpasse seg til NLBs løsning er vesentlig mindre
- Vedlikehold og videreutvikling skjer på én løsning, det medfører redusert ressursbruk for staten

Nytt verktøy for å produsere punktskrift

Dette verktøyet reduserer kostnader og arbeidsmengde til vedlikehold og videreutvikling av et digitalt verktøy, det reduserer sårbarheten knyttet til å opprettholde et kompetansemiljø og det bedrer muligheten for å kunne produsere gode utgivelser med mer kompleks innhold.

De som er berørt av tiltaket er produsenter av litteratur i punktskrift i Sverige, Danmark, Nederland, Sveits, Finland og Norge og de som leser punktskrift i disse landene.

NLB har en løsning for å produsere en fil som kan brukes for å skrive ut punktskrift på papir basert på en xml-fil. Løsningen kalles Norbraille og er utviklet av et dansk firma på oppdrag for NLB. Løsningen fungerer godt for romaner og andre utgivelser uten kompleks struktur,

men har svakheter for å håndtere f.eks. en del studielitteratur. Tilsvarende løsninger finnes i andre land, blant annet LibLouis og Dotify. NLB har gått med i et internasjonalt samarbeid for å utvikle et felles verktøy.

Gevinster som følge av tiltaket:

- Bedre mulighet for vedlikehold og videreutvikling
- Bedre mulighet for å utvikle løsninger som kan dekke flere behov
- Reduserte kostnader gjennom at flere land samarbeider

MusicBraille

Det finnes ingen gode løsninger for å produsere musikknoter i punktskrift i dag. Løsningene som finnes er dyre og ikke så effektive. Formålet er å finne nye, gode løsninger.

De som er berørt av tiltaket er de som produserer musikknoter i punktskrift og de som har behov for det samme.

NLB har tatt initiativ til et bredt internasjonalt samarbeid for i første omgang å utrede hvordan en løsning kan se ut, både når det gjelder verktøy og når det gjelder produksjonsmiljø. Arbeidet startet i 2017 og vil bli fulgt opp.

Gevinster kan bli realisert dersom vi identifiserer en løsning som kan virke.

Ny innmeldingsrutine

Formålet med dette tiltaket er å gjøre innmeldingsprosessen enklere for nye lånere og å effektivisere intern ressursbruk, samtidig som vi opprettholder kontroll med at nye lånere er i målgruppen.

De berørte partene er de som ønsker å bli lånere i NLB og de som behandler innmeldinger hos NLB.

Vi har laget en ny innmeldingsrutine på vår nettside. Der får søkere informasjon om hvilke kriterier som gjelder og de kan erklære at de er i målgruppen og at de ønsker å søke. Tekstene i erklæringen er utarbeidet i samarbeid med en opphavsrettsjurist, som også har vurdert risikoen ved å gjennomføre denne endringen.

Gevinster som følge av tiltaket:

- Enklere for mennesker som er i målgruppen å søke om lånerett
- Redusert ressursbruk til behandling av søknader i NLB

Videreutvikling av nettsider

Formålet med tiltaket er å gjøre den nettbaserte formidlingen enda bedre og å gjøre det enda enklere å møte NLB som ny låner.

De berørte partene er lånere, potensielle lånere og medarbeidere i NLB.

Vi har gjennomført en brukerundersøkelse av nettsidene våre. Det er en planlagt oppfølging etter lansering av nye nettsider i 2016. Analysen av hvordan sidene blir brukt legges til grunn for endringer som gjennomføres høsten 2017 og vinteren 2018.

Gevinster som følge av tiltaket:

- Det blir enklere for lånere å finne litteratur de er interessert i
- Det blir enklere for potensielle lånere å finne ut om de skal bli låner og hvordan de blir det
- Andelen selvbetjening og digital distribusjon øker, noe som gir effekt for ressursbruk i NLB

Nye retningslinjer for innlesing

Formålet med tiltaket er gjøre det lettere for enkeltinnlesere å holde jevn kvalitet, det skal bli mer konsistent kvalitet mellom innlesere, dialogen mellom innlesere og NLBs fagfolk skal bli bedre og det skal bli enklere å lære opp nye innlesere.

De berørte partene er lånere, innlesere og NLBs medarbeidere.

Det har vært et omfattende arbeid å lage nye retningslinjer. 2017 har vært det første hele året med nye retningslinjer på plass.

Gevinstene har i stor grad blitt som forutsatt i beskrivelsen av formålet.

Øvrige utviklingstiltak

NLB gjennomfører kontinuerlig små og store effektiviseringstiltak. Det aller viktigste grunnlaget for dette er at vi har en strategi og langsiktige planer vi kan arbeide etter. Det gjør det mulig å gjøre små og store skritt som alle beveger oss i riktig retning.

Internasjonalt har DAISY-konsortiet for flere år siden besluttet å gå over til EPUB3-formatet og NLB har gjort det samme. Det gjør det mulig å samarbeide med Bokbasen om å gjøre tilretteleggingsutfordringen mindre, det muliggjør mer omfattende samarbeid med utgivere og det legger til rette for en rekke utviklingstiltak i NLB.

Samarbeidet med NB om administrative funksjoner er berørt på flere andre steder i denne rapporten, vi tar det derfor ikke med en gang til her.

Personalpolitikk og likestilling

Tabell 5.3 Likestilling

2017	Totalt		Lederstillinger		Øvrige stillinger	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Kjønnsfordeling – alle ansatte (i pst.)	67,4	32,6	33,3	66,7	68,3	31,7
Kjønnsfordeling – heltidsansatte (i pst.)	61,7	38,3	33,3	66,7	67,9	32,1
Kjønnsfordeling – deltidsansatte (i pst.)	88,9	11,1	0,0	0,0	88,9	11,1
Gjennomsnittslønn (i 1 000 kr)	457	594	751	834	435	452

Likestilling mellom kjønnene er en viktig målsetting for lønnspolitikken i NLB. Dersom vi holder lederstillinger utenom, ser vi av tabellen at kvinnelige ansatte tjener 3,8 prosent mindre enn menn. Tre av fem mellomledere er menn og direktøren er mann, det forklarer at lønnsforskjellen mellom kvinner og menn totalt sett er større. Vi har ikke kunnet finne noe som tyder på at menn og kvinner systematisk behandles ulikt i spørsmål om lønnsfastsettelse og lønnsutvikling.

Ved utlysning av ledige stillinger oppfordrer vi alle kvalifiserte kandidater til å søke, uavhengig av alder, kjønn, funksjonsevne eller etnisk bakgrunn. NLB har vurdert virksomhetens behov for særskilte tiltak for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Vi har tilrettelagte arbeidsplasser for medarbeidere med funksjonsnedsettelse.

IA-avtalen og sykefravær

NLBs nåværende IA-avtale ble inngått i 2014 og gjelder ut 2018. NLBs første IA-avtale ble inngått i 2003.

I 2017 var det totale sykefraværet i NLB på 7,6 prosent. Det totale sykefraværet i 2016 var på 6,9 prosent. NLB fortsetter samarbeidet med bedriftshelsetjenesten om tiltak for å redusere sykefraværet.

Organisasjonskultur

Som et ledd i arbeidet med å bedre arbeidsmiljøet, har vi de seneste årene rettet spesiell oppmerksomhet mot organisasjonskulturen vår. Alle ansatte har vært med på å kartlegge og analysere NLBs organisasjonskultur og øke oppmerksomheten rundt hvilke verdier vi vil skal prege vår arbeidsplass. NLBs verdier er profesjonalitet, respekt og inkludering. Arbeidet med kultur og verdier er blitt gjennomført i samarbeid med organisasjonspsykolog. I 2017 har vi fortsatt arbeidet med å bedre arbeidsmiljøet.

Arbeidsmiljøundersøkelse

NLBs seneste arbeidsmiljøundersøkelse ble gjennomført i 2016. Undersøkelsen ble gjort i samarbeid med bedriftshelsetjenesten, og ga rapporter både på avdelings- og organisasjonsnivå. Rapportene pekte på behov for forbedringer på noen områder, og ga også informasjon som gjorde at vi kunne iverksette oppfølgingstiltak.

Program for styring og ledelse i staten

NLB har de seneste årene arbeidet målrettet for å styrke virksomhetens gjennomføringsevne. Ledergruppen har deltatt i ledelsesutviklingsprogram ledet av organisasjonspsykolog, og vi har arrangert seminarer der alle ansatte har deltatt.

Ledergruppen har i 2017 hatt en ny gjennomgang av saksbehandlings- og beslutningsrutiner i NLB og gjennomført endringer som bidrar til å effektivisere driften.

HMS

Miljøarbeid

NLBs rutiner for anskaffelser ivaretar regjeringens krav til offentlige virksomheter om å utøve miljø- og samfunnsansvar ved anskaffelser. Ledelsen i NLB er ansvarlig for miljøarbeidet og skal påse at tiltakene følges opp i avdelingene. NLB sørger for at papir går til gjenvinning. Datautstyr gjenbrukes, om mulig, internt. Ved kassering leveres datautstyr til gjenbruk eller miljøvennlig destruering. Belysningen i kontorlandskapet slås automatisk av kl. 17.00. NLB tilbyr internettbasert distribusjon av lydbøker. I tillegg til et forbedret tjenestetilbud, gir strømming og nedlasting av lydbøker en miljøgevinst ved at omfanget av lydbøker som sendes ut på CD blir redusert.

I 2016 ble insektet skjeggkre identifisert i våre lokaler. Insektet har spredt seg til Nasjonalbibliotekets magasiner, og utgjør et betydelig skadepotensial. I samarbeid med Nasjonalbiblioteket, Entra og et skadedyrbekjempelsesfirma har vi gjennomført tiltak for å begrense spredningen. Skjeggkreene er svært hardføre, det er derfor en risiko for at utryddelse ikke er mulig.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Som omtalt under del III, resultatmål 4, blir NLBs masterarkiv lagret i Nasjonalbibliotekets avdeling i Mo i Rana. Frem til 2014 hadde NLB i tillegg avtale med NB om plassering av vår serverpark i deres serverrom i Oslo. Grunnet sikkerhetshensyn er NBs serverrom ikke lenger tilgjengelig for andre organisasjoner. Etter pålegg fra departementet, samarbeidet NLB med Norsk barnebokinstitutt, Norsk lokalhistorisk institutt, NORLA og Music Norway om datalagring og drift av IKT-løsninger i litt ulik grad. I 2017 har vi planlagt løsninger som innebærer at NB overtar drift av administrativ IKT, herunder infrastrukturen. NLI er fra 2017 en del av NB. De private virksomhetene Norsk barnebokinstitutt, NORLA og Music Norway får ikke lenger driftstjenester fra NLB. Denne løsningen medfører at risiko og sårbarhet for NLB blir redusert og at vi har NBs kompetanse og løsninger som garanti for god håndtering av disse spørsmålene framover.

Samarbeidet med NB om drift av administrativ IKT er også et sentralt informasjonssikkerhetstiltak. NB er bedre rustet enn NLB til å etablere og vedlikeholde en god infrastruktur og til å utvikle og innføre gode rutiner. Fra før er vårt produksjonssystem for lydbøker i et lukket system uten tilknytning til Internett. Sammen gir disse tiltakene en positiv effekt på risikoen på informasjonssikkerhetsområdet. Vi arbeider også med et styringsdatasystem der data fra flere systemer samles, gjennom det får vi enda bedre mulighet til å sikre at data er korrekte.

Vi har utarbeidet en beredskapsplan og inngått en avtale om erstatningslokaler dersom en hendelse skulle gjøre NLBs lokaler ubrukelige.

NLBs strategiplan for perioden 2015-2018 beskriver virksomhetens overordnede mål og avgjørende tiltak for å nå målene. I henhold til strategiplanen utarbeider vi årlige

virksomhetsplaner for organisasjonen som helhet og for den enkelte avdeling. Risikovurderinger danner et viktig grunnlag for utforming av tiltak i virksomhetsplanen.

Vedlagt ligger risiko og sårbarhetsanalysen for 2017.

Revisjonsmerknader fra Riksrevisjonen

Revisjonen for 2016 ble gjennomført uten merknader fra Riksrevisjonen.

Del V. Vurdering av fremtidsutsikter

Et samfunn der utgivelser er tilgjengelige for mennesker som på grunn av en funksjonsnedsettelse har vansker med å lese trykt tekst – det er NLBs visjon.

For å realisere visjonen vil vi

- Gjøre NLBs tilbud kjent for flere slik at flere kan velge det
- Gi tilgang til et stadig mer omfattende utvalg av utgivelser
- Tilby tjenester på en effektiv og hensiktsmessig måte
- Påvirke innholdsleverandører til å tilby tilgjengelig innhold

Arbeidet med rapporten «Bedre tilgang til studielitteratur» gjør det klart at strategien om å få mer av litteraturen til å være tilgjengelig i utgangspunktet, er avgjørende for at målgruppen skal sikres tilstrekkelig tilgang. En metode basert på senere tilrettelegging av litteratur som ikke er tilgjengelig i utgangspunkt, vil gi tilgang til noe, men langt fra alt. Både internasjonalt og nasjonalt deltar NLB i aktiviteter for å styrke samarbeidet mellom forleggere og virksomheter som driver med tilrettelegging. I Norge har KUD støttet opp om et intensivt samarbeid med forleggerne, det blir en viktig prioritet å følge opp dette framover. Lykkes partene med dette samarbeidet, vil vi kunne se en vesentlig forbedring av tilgangen til litteratur for NLBs målgrupper.

Både Marrakesh-traktaten om internasjonal utveksling og kravet om at universell utforming av IKT også skal gjelde i utdanningssektoren, er eksempler på utviklingstrekk i omgivelsene som er svært positive på NLBs område.

På flere steder i årsrapporten peker vi på hvordan samarbeidet med Statped setter oss i stand til å komme i kontakt med og gi et tilbud til langt flere unge mennesker i målgruppen. De første effektene av dette har vi begynt å se, hvis vi arbeider på riktig måte kan dette forsterkes i årene som kommer.

Arbeidet med effektivisering og bedring av produktiviteten må fortsette. Signalene om fortsatt oppfølging av avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen gjør at vi ser ut til å måtte fortsette å redusere antall årsverk i en tid med kraftig vekst i antall lånere og behov for å videreutvikle virksomheten. Det gir vanskelige avveininger mellom kapasitetsbehov for den daglige driften og nødvendige ressurser til utvikling.

Del VI Årsregnskap

Ledelseskomentarer til årsregnskapet 2017

Formål

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek er et forvaltningsorgan underlagt Kulturdepartementet. Bibliotekvirksomheten ble overtatt av staten i 1989 etter å ha vært drevet av blindeforbundene i 80 år. NLB fører regnskapet etter kontantprinsippet.

NLB skal gjennom sin virksomhet bidra til at personer som har vansker med å lese trykt tekst på grunn av en funksjonsnedsettelse kan delta i samfunnet på linje med andre.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra Kulturdepartementet i instruks om økonomistyring. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av NLBs disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter og inntekter.

Vurderinger av vesentlige forhold

I 2017 har NLB samlet disponert bevilgninger på utgiftssiden på kr 57.599.192. De totale inntektene på kr 1.494.143 stammer fra salg av lydbokmastere til kommersielle produsenter av lydbøker. NLB har en mindretgift på kr 2.952.296 som søkes overført til neste år på post 01 iht. beregninger i note B. Årsaken til det forholdsvis store mindreforbruket skyldes mer i refusjoner og uventet høyt salg av mastere. I tillegg ble planlagt ombygging utsatt i påvente av endringer ifb. det pålagte samarbeidet med Nasjonalbiblioteket og Språkrådet.

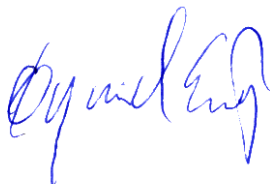
Artskontorrapporteringen viser at rapporterte utgifter til drift og investeringer ble kr 54.999.461. Av dette er utbetalinger til lønn og sosiale utgifter kr 34.183.461. I dette beløpet inngår honorarutbetalinger til innlesere som er oppdragstakere utenfor næring på kr 2.684.203 og utbetalinger til medlemmer i OUP og NLBs styre på kr 270.423. Nytt for 2017 var innbetaling av pensjonspremie til SPK med kr 4.130.614. Etter fradrag av disse beløpene får vi at utbetalingene til lønn og sosiale utgifter utgjør 56 prosent av de totale utbetalingene.

På grunn av virksomhetens karakter med mye produksjonsvirksomhet benyttes kontoserien 43xx mer aktivt enn av mange andre. Det gjør at vi får et relativt stort beløp på kontoen Øvrige driftsutgifter. Her finner vi så forskjellige poster som fakturerte beløp fra innlesere som er oppdragstakere i næring med kr 1.899.539, CD-kjøp, kjøp av trykkeritjenester til vårt utlån av punktskrift, kjøp av kommersielle lydbøker og utgifter til filfremstilling som grunnlag for å produsere bøker, aviser og tidsskrifter med talesyntese, til sammen kr 7.851.608, jf. note 3.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for NLB. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per d.d. men revisjonsberetningen antas å foreligge per 2. kvartal 2018. Beretningen er unntatt offentlighet frem til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen.

Oslo 15.3.2018

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten ("bestemmelsene"). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2015 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- c) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- d) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*" er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen.

Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen.

Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2017

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2017	Merutgift (-) og mindreutgift
0326	Driftsutgifter	01		A,B	61.383.345	57.599.192	3.784.153
1633	Nettoordning for mva i staten	01		A		2.036.166	-2.036.166
<i>Sum utgiftsført</i>					61.383.345	59.635.358	
Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet tildeling*	Regnskap 2017	Merinntekt og mindreinntekt(-)
3326	Diverse salg	01		A,B,1	2.326.000	1.494.143	-831.857
5309	Tilfeldige inntekter (statskassa)	29			0	62.294	
5700	Arbeidsgiveravgift SLP	72		2	0	4.130.614	
<i>Sum inntektsført</i>					2.326.000	5.687.051	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						53.948.307	
Kapitalkontoer							
60053901	Norges Bank KK /innbetalinger					3.144.435	
60053902	Norges Bank KK/utbetalinger					-57.286.580	
703824	Endring i mellomværende med statskassen					193.838	
<i>Sum rapportert</i>						0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)							
					31.12.2017	31.12.2016	Endring
703824	Mellomværende med statskassen				-1.203.124	-1.396.961	193.838
* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter. Se note B for nærmere forklaring.							

Note A

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
0326	1.808.345	59.575.000	61.383.345
3326		2.326.000	2.326.000
XXXXXX			0
XXXXXX			0

Forklaringer

Post 032601 består av:

Kr 57.232.000 i st.prp. 01.02.2017

Kr 1.808.345 i brev 24.04.2017. Overføring fra 2016

Kr 343.000 Lønnskompensasjon i brev av 12.10.2017

Kr 2.000.000 endring etter regnskapsrapportering i brev 15.12.2017

Post 332601 består av:

Kr 326.000 i st prp 01.02.2017

Kr 2.000.000 endring etter regnskapsrapportering i brev 15.12.2017

Note B: Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-) / mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-) / mindretgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
032601/332601		3.784.153		3.784.153	-831.857			2.952.296	3.069.167	2.952.296

Forklaringer

NLB har en mindretgift på kr 2.952.296 som søkes overført til neste år på post 01 iht beregninger i note B.

Årsaken til mindretgiften for 2017 ligger i at vi har utsatt ombygging av lokaler etter at vi har bygd om og flyttet studioavdelingen til 2 etasje. Dette var budsjettert til kr 500.000. Vi har hatt et engangssalg av lydbokmastere til kommersielle på ca 1.400.000. I tillegg har vi hatt mer refusjoner enn vi har brukt til vikarer. Vi har også utsatt investering i nytt distribusjonssystem, ettersom risikoen ved det eksisterende systemet er redusert.

Oppstilling av artskontorapporteringen 31.12.2017

	Note	2017	2016
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	0	71.612
Salgs- og leieinnbetalinger	1	1.494.143	693.233
Andre innbetalinger	1	0	0
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>		1.494.143	764.845
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	34.183.461	31.215.042
Andre utbetalinger til drift	3	20.816.014	21.379.582
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		54.999.475	52.594.624
Netto rapporterte driftsutgifter		53.505.332	51.829.779
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	0	0
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	2.599.717	1.053.559
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	0	0
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		2.599.717	1.053.559
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		2.599.717	1.053.559
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	0	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	0	0
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		0	0
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Grupplivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		62.294	67.202
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		4.130.614	3.759.253
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		2.036.166	2.429.162
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		-2.156.742	-1.397.292
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		53.948.307	51.486.045

Oversikt over mellomværende med statskassen **			
Eiendeler og gjeld		2017	2016
Fordringer		36.549	193.527
Kasse		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk		-1.137.783	-1.452.841
Skyldige offentlige avgifter		-101.890	-137.648
Annen gjeld		0	0
Sum mellomværende med statskassen	8	-1.203.124	-1.396.961
* Andre ev. inntekter/utgifter rapportert på felleskapitler spesifiseres på egne linjer ved behov.			
** Spesifiser og legg til linjer ved behov.			
Kontrollsum:			
53.948.307			
53.948.307			
0			

Forklaringer

*Fordringer på kr 36.549 er lønnsforskuddslån til ansatte
I posten 01 var det satt av 850.000 til Offentlig Utvalg for Punktskrift (OUP). Dette er brukt og inngår i regnskapet til NLB*

Note 1 – Innbetalinger

	31.12.2017	31.12.2016
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Andre tilskudd og overføringer	0	71.612
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	0	71.612
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Diverse tilfeldige inntekter (diverse inntekter post 01 - 29)	1.494.143	693.233
Sum salgs- og leieinnbetalinger	1.494.143	693.233
<i>Andre innbetalinger</i>		
Sum andre innbetalinger	0	0
Sum innbetalinger fra drift	1.494.143	764.845

Forklaringer til inntekter

Inntektene stammer fra salg av lydbokmastere til kommersielle produsenter av lydbøker

Note 2 – Utbetaling til lønn

	31.12.2017	31.12.2016
Lønn	24.782.018	24.540.207
Arbeidsgiveravgift	4.130.614	3.759.253
Pensjonsutgifter*	2.882.908	0
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-1.562.971	-885.378
Andre ytelser	3.950.892	3.800.961
Sum utbetalinger til lønn	34.183.461	31.215.042
Antall årsverk:	44,3	47

Forklaringer

I beløpet "andre ytelser" inngår honorarutbetalinger til innlesere som er oppdragstakere på kr 2.684.204 og utbetalinger til medlemmer i OUP og NLBs styre på kr 270.423. I tillegg har vi kostnader til ventelønn på kr 269.646. Kr 726.619 er sosiale kostnader knyttet til felles drift av kantine, gruppelivsforsikring, yrkesskadepremie, velferdstiltak og andre personalkostnader.

Note 3 – Andre utbetalinger til drift

	31.12.2017	31.12.2016
Husleie	5.377.649	5.049.503
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	42.423	24.211
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	1.169.713	1.020.482
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	59.159	106.403
Mindre utstyrsanskaffelser	408.876	495.727
Leie av maskiner, inventar og lignende	1.167.919	1.341.662
Kjøp av fremmede tjenester	3.569.404	4.953.962
Reiser og diett	1.169.264	806.549
Øvrige driftsutgifter	7.851.608	7.581.084
Sum andre utbetalinger til drift	20.816.014	21.379.582

Forklaringer

I "kjøp av fremmede tjenester" er 1.732.196 vederlag til forfattere for lydbokproduksjon.

Regnskap, programvare, driftsoppgaver, innleid hjelp og andre tjenester: 1.837.208

Øvrige driftsutgifter består blant annet av

Kontordrift, kurs, telefon og datakommunikasjon 1.371.844

Markedsføring, kontingenter og bankgebyr 488.937

Frakt 10.874

43001 Produksjoner fra oppdragstakere i næring 1.899.539

43002 Kommersielt innkjøpte norske lydbøker 579.970

43003 Kommersielt innkjøpte utenlandske lydbøker 108.925
 43004 Taktile/interfolierte bøker 378.722
 43005 Punktskrift, trykking 871.686
 43006 Produksjonsunderlag, PDF, Feeder etc 238.639
 43007 Produksjon kildefiler, Epub, DTbook 969.042
 43008 CD kjøp 333.292
 43009 Rekvizita til produksjon, fargebånd, etiketter, cd konvolutter osv.) 600.139

Note 4 – Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2017	31.12.2016
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0

	31.12.2017	31.12.2016
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	0	0
Valutatap	0	0
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	0	0

Note 5 – Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2017	31.12.2016
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	447.246	478.094
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	2.152.471	575.465
Sum utbetaling til investeringer	2.599.717	1.053.559

	31.12.2017	31.12.2016
<i>Utbetaling til kjøp av aksjer</i>		
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0

Forklaringer

NLB ferdigstilte nye studioer til en restkostnad på kr 1.130.277

Engangskostnad på nytt Wlan, telefonløsning ifm overføring av IKT drift til NB kr 798.000

Datautstyr, inventar og løsøre er på kr 224.194
 Programvare og lisenser kr 447.246

Note 6 – 6 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2017	31.12.2016
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0

Note 7 – Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2017	31.12.2016
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	0	0

Note 8 – Sammenheng Statskassen

**Note 8 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.
 Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen**

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2017	31.12.2017	Forskjell
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
<i>Sum</i>	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	61.162	0	61.162
Andre fordringer	36.549	36.549	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
<i>Sum</i>	97.711	36.549	61.162
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
<i>Sum</i>	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-284.786	0	-284.786
Skyldig skattetrekk	-1.137.783	-1.137.783	0
Skyldige offentlige avgifter	-128.816	-101.890	-26.926
Annen kortsiktig gjeld	-1.352.829	0	-1.352.829
<i>Sum</i>	-2.904.214	-1.239.673	-1.664.541
Sum	-2.806.503	-1.203.124	-1.603.380

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 8 B

Forklaringer

Andre fordringer på kr 36.549 er i helhet knyttet til lønnslån til medarbeidere
Annen kortsiktig gjeld under kortsiktig gjeld, er hele beløpet på kr 1.352.829 husleie 2018 med forfall 1.1.2018

Årsregnskap OUP

Dette er en del av NLBs regnskap og inngår i rapporteringen og notene ovenfor

Regngr	Gruppenavn	Summer av Rev. budsjett
	4 47 Lisenser / programvare 49 Driftsmidler	5.700
4 Totalt		5.700
	5 50 Lønn 51 Vikarer 52 Fordel arbeidsforhold 53 Honorarer 54 Arbeidsgiveravgift 59 Sosiale goder	337.904 58.772 0 133.441 122.488 3.050
5 Totalt		655.656
	6 64 Leie maskiner 65 Inventar / Maskiner 67 Konsulent / fremmede tjenester 68 Kontordrift / annonser 69 Telefoni / nettverk	5.060 29.704
6 Totalt		34.764
	7 71 Reisekostnad 73 Markedsføring / informasjon	141.482
7 Totalt		141.482
Totalsum		837.602

NORSK LYD OG BLINDESKRIFTBIBLIOTEK
Org. nr.: 970145567

Riksrevisjonens beretning

Til Norsk lyd og blindeskriftbibliotek

Konklusjon

Riksrevisjonen har revidert Norsk lyd og blindeskriftbiblioteks årsregnskap for 2017. Årsregnskapet består av ledelseskomentarer og oppstilling av bevilgnings- og artskontorrapportering, inklusiv noter til årsregnskapet for regnskapsåret avsluttet per 31. desember 2017.

Bevilgnings- og artskontorrapporteringen viser at 53 948 307 kroner er rapportert netto til bevilgningsregnskapet.

Etter Riksrevisjonens mening gir Norsk lyd og blindeskriftbiblioteks årsregnskap et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger, inntekter og utgifter i 2017 og av mellomværende med statskassen per 31. desember 2017, i samsvar med regelverk for statlig økonomistyring.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig revisjon (ISSAI 1000–2999). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet under «Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet». Vi er uavhengige av virksomheten slik det kreves i lov og instruks om Riksrevisjonen og de etiske kravene i ISSAI 30 fra International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI's etikkregler), og vi har overholdt de øvrige etiske forpliktelsene våre i samsvar med disse kravene og INTOSAI's etikkregler. Etter vår oppfatning er revisjonsbevisene vi har innhentet tilstrekkelige og hensiktsmessige som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon i årsrapporten

Ledelsen er ansvarlig for årsrapporten, som består av årsregnskapet (del VI) og øvrig informasjon (del I–V). Riksrevisjonens uttalelse omfatter revisjon av årsregnskapet og virksomhetens etterlevelse av administrative regelverk for økonomistyring, ikke øvrig informasjon i årsrapporten (del I–V). Vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen i årsrapporten. Formålet er å vurdere om det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen, årsregnskapet og kunnskapen vi har opparbeidet oss under revisjonen. Vi vurderer også om den øvrige informasjonen ser ut til å inneholde vesentlig feilinformasjon. Det er ingenting å rapportere i så måte.

Ledelsens og det overordnede departementets ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide et årsregnskap som gir et dekkende bilde i samsvar med regelverk for økonomistyring i staten. Ledelsen er også ansvarlig for å etablere den interne kontrollen som de mener er nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Det overordnede departementet har det overordnede ansvaret for at virksomheten rapporterer relevant og pålitelig resultat- og regnskapsinformasjon og har forsvarlig internkontroll.

Riksrevisjonens oppgaver og plikter

Målet med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som gir uttrykk for Riksrevisjonens konklusjon. Betryggende sikkerhet er et høyt sikkerhetsnivå, men det er ingen garanti for at en revisjon som er utført i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og internasjonale standarder for offentlig revisjon (ISSAI 1000–2999), alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir ansett som vesentlig dersom den, enkeltvis eller samlet, med rimelighet kan forventes å påvirke de beslutningene brukere treffer på grunnlag av årsregnskapet.

Vi utøver profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen, i samsvar med *lov om Riksrevisjonen, instruks om Riksrevisjonens virksomhet* og ISSAI 1000–2999.

Vi identifiserer og anslår risikoene for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten den skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Videre utformer og gjennomfører vi revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer og innhenter tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon ikke blir avdekket, er høyere for feilinformasjon som skyldes misligheter, enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil. Grunnen til det er at misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, feilpresentasjoner eller overstyring av intern kontroll.

Vi gjør også følgende:

- opparbeider oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige ut fra omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om hvor effektiv virksomhetens interne kontroll er
- evaluerer om regnskapsprinsippene som er brukt, er hensiktsmessige, og om tilhørende opplysninger som er utarbeidet av ledelsen, er rimelige
- evaluerer den totale presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene
- evaluerer om årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et dekkende bilde

Vi kommuniserer med ledelsen og informerer det overordnede departementet, blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og når revisjonsarbeidet skal utføres. Vi vil også ta opp forhold av betydning som er avdekket i løpet av revisjonen, for eksempel svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Når det gjelder forholdene som vi tar opp med ledelsen og informerer det overordnede departementet om, tar vi standpunkt til hvilke som er av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet, og avgjør om disse skal regnes som sentrale forhold ved revisjonen. De beskrives i så fall i et eget avsnitt i revisjonsberetningen, med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring. Forholdene omtales ikke i beretningen hvis Riksrevisjonen beslutter at det er rimelig å forvente at de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring vil være større enn offentlighetens interesse av at saken blir omtalt. Dette vil bare være aktuelt i ytterst sjeldne tilfeller.

Dersom vi gjennom revisjonen av årsregnskapet får indikasjoner på vesentlige brudd på administrative regelverk for økonomistyring, gjennomfører vi utvalgte revisjonshandlinger for å kunne uttale oss om hvorvidt det er vesentlige brudd på slike regelverk.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon knyttet til administrative regelverk for økonomistyring

Vi uttaler oss med moderat sikkerhet om hvorvidt vi er kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene på en måte som i vesentlig grad strider mot administrative regelverk for økonomistyring. Uttalelsen bygger på ISSAI 4000-serien for etterlevelsesrevisjon. Moderat sikkerhet for uttalelsen oppnår vi gjennom revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi finner nødvendige.

Basert på revisjonen av årsregnskapet og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til ISSAI 4000-serien, er vi ikke kjent med forhold som tilsier at virksomheten har disponert bevilgningene i strid med administrative regelverk for økonomistyring.

Oslo; 30.04.2018

Etter fullmakt

Tor Digranes
ekspedisjonssjef

Harald Haugen
avdelingsdirektør

Brevet er ekspedert digitalt og har derfor ingen håndskreven signatur